

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Ochrana zeměpisných označení a označení původu
zemědělských produktů a potravin v Evropské unii**

Autor práce: Veronika Jindrová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra společenských věd

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za jeho cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JINDROVÁ, V. *Ochrana zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin v Evropské unii : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 70 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: Česká republika, Evropská unie, chráněná zeměpisná označení, chráněné označení původu, specifické systémy jakosti, zaručená tradiční specialita.

Hlavním cílem bakalářské práce „Chráněná zeměpisná označení a označení původu zemědělských produktů a potravin v Evropské unii“ je analýza společné zemědělské politiky Evropské unie s orientací na specifické systémy jakosti zemědělských produktů.

Práce je členěna do čtyř hlavních částí, v nichž je postupně analyzována společná zemědělská politika, proces jejích reforem, vztah této politiky k ČR. Stěžejní část práce tvoří problematika specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin, konkrétně se jedná o výrobky s chráněným zeměpisným označením a chráněným označením původu (CHOP – chráněné označení původu, CHZO – chráněné zeměpisné označení, ZTS – zaručená tradiční specialita). V rámci této problematiky jsou specifikovány nejen tyto pojmy, ale i rozsah působnosti ochrany, způsob podání žádosti a její náležitosti. Praktická část pak analyzuje konkrétní chráněná zeměpisná označení a označení původu zemědělských produktů a potravin jak na úrovni Evropské unie, tak zejména chráněných označení České republiky. Je provedena i komparace s výrobky Slovenské republiky. Bakalářská práce je doplněna o dotazníkové šetření, které je zaměřeno na povědomí spotřebitelů a jejich informovanost o dané problematice. V závěru jsou pak následně shrnuta a vyhodnocena všechna dílčí zjištění.

ABSTRACT

JINDROVÁ, V. *Protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs in the European union : bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 70 p. Supervisor : Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: The Czech Republic, The European Union, protected designations of origin, protected geographical indication, specific quality systems, traditional speciality guaranteed.

The main purpose of this bachelor thesis „The protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs in the European Union“ is an analysis of mutual agricultural policy within the EU with the orientation towards agricultural products specific quality systems.

The thesis is divided into four parts, which progressively analyse the common agricultural policy, the process of its reforms, the relationship of the policy towards the Czech Republic. The theoretical part of the thesis is focused on the problem of agricultural products and foodstuffs quality systems, specifically it deals with the products with the protected geographical indications and designations of origin (CHOP / PDO – protected designations of origin, CHZO / PGI – protected geographical indication, ZTS / TSG – traditional speciality guaranteed). This issue includes not only the specification of these terms, but also the range of effectiveness of the protection, the way of submission of the application and its requirements. The practical part analyse particular protected geographical indications and the designation of the origin for agricultural products and foodstuffs within the European Union and especially the protected indications within the Czech Republic. In the practical part there is also a comparison made with products of the Slovak Republic. The thesis is also supplemented with the questionnaire research focused on the consumer awareness and foreknowledge of the problem. The conclusion of the thesis contains the summary and the interpretation of all particular results.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA.....	11
2.1 CHARAKTERISTIKA SZP	11
2.2 PROCES REFORMY SZP	13
2.2.1 Reformy SZP 80. let.....	14
2.2.2 Reformy SZP 90. let.....	15
2.2.3 Reforma SZP z roku 2003.....	16
2.2.4 Předpokládaný vývoj SZP.....	17
2.3 ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ A EVROPSKÁ UNIE.....	18
3 SPECIFICKÉ SYSTÉMY JAKOSTI ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN.....	22
3.1 SYSTÉM CHRÁNĚNÝCH OZNAČENÍ EVROPSKÉ UNIE	23
3.1.1 Zeměpisná označení.....	23
3.1.1.1 Chráněné označení původu	24
3.1.1.2 Chráněné zeměpisné označení.....	25
3.1.2 Zaručená tradiční specialita	26
3.2 DŮVODY VZNIKU ZEMĚPISNÝCH OZNAČENÍ.....	27
3.3 OCHRANA ZEMĚPISNÝCH OZNAČENÍ.....	28
3.3.1 Mezinárodní ochrana	28
3.3.2 Ochrana v Evropské unii	29
3.3.3 Ochrana v České republice.....	30
3.4 POSTUP PŘI PODÁVÁNÍ ŽÁDOSTI O ZÁPIS DO REJSTRÁRIKU	31
3.4.1 Specifikace produktu.....	32
3.4.2 Systémy certifikace	33
4 CHRÁNĚNÉ OZNAČENÍ ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN ČESKÉ REPUBLIKY	34
4.1 CHRÁNĚNÉ OZNAČENÍ EVROPSKÉ UNIE ČESKÝCH VÝROBKŮ.....	37
4.1.1 Produkty s označením „chráněné zeměpisné označení“	37
4.1.2 Produkty s označením „chráněné označení původu“	40
4.1.3 Produkty s označením „zaručená tradiční specialita“.....	41

4.2 CHRÁNĚNÉ OZNAČENÍ EU VÝROBKŮ SLOVENSKÉ REPUBLIKY	42
4.2.1 Komparace českých a slovenských chráněných označení	45
5 INFORMOVANOST SPOTŘEBITELŮ O CHRÁNĚNÝCH OZNAČENÍCH ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN V EVROPSKÉ UNII.....	47
5.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	47
5.1.1 Zhodnocení dotazníkového šetření	53
ZÁVĚR.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ	63
SEZNAM ZKRATEK.....	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	65
PŘÍLOHY	66

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je ochrana zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin v Evropské unii. Vybrané téma je dle vlastního názoru v současné době velmi aktuální a zájem o takto označené zemědělské produkty a potraviny se zvyšuje. Přesto se domnívám, že povědomí o těchto výrobcích mezi spotřebiteli je stále velice nízké.

Systém chráněných označení se vztahuje do poměrně široké oblasti politik Evropské unie a tou je společná zemědělská politika. Společná zemědělská politika, dále jen SZP, je složitou problematikou a není jednoduché najít kompromisní řešení přijatelné pro každý členský stát. To je do jisté míry zřetelné i na samotném průběhu fungování politiky. Za dobu fungování této politiky se vyskytují různé problémy a překážky, které brání očekávanému fungování. To je mimo jiné zapříčiněno i díky velkým odlišnostem v zemědělských odvětvích jednotlivých států. Dalším významným problémem této politiky je její finanční náročnost. Vyskytují se i jiné nesoulady. Vzhledem k otevření trhu a tím zvýšení konkurence, každý stát se snaží chránit své výrobky a tak se vymýšlejí různé způsoby, jak tak učinit. Jedním z významných způsobů je používání specifických systémů jakosti a označování zemědělských produktů a potravin v rámci těchto systémů. Konkrétně do specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin spadá vybrané téma mé bakalářské práce.

Česká republika se stala členem Evropské unie již v roce 2004 a z této skutečnosti vyplývají i jisté změny nejen v zemědělství. Těmto změnám se Česká republika musí přizpůsobit. Pro české zemědělce znamená členství v Unii mnoho nového. SZP určuje členským státům legislativní normy a obchodní podmínky, kterých se zemědělci musejí držet. Na druhou stranu zemědělci získávají nové možnosti. Jak už bylo zmíněno, otevřel se trh, zvětšilo se případné pole působnosti. Druhá stránka věci ale je, že zemědělci musejí odolávat větší konkurenci, bojovat o své místo na trhu, o přežití jejich výrobků na evropském trhu mezi tak rozsáhlou nabídkou. Prostřednictvím specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin zemědělci chrání své výrobky a speciality, spotřebiteli je díky tomu zaručena určitá kvalitativní úroveň týkajících se například receptury přípravy produktu. Vybraná problematika se řeší jak na evropské úrovni, tak úrovni národní.

1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bakalářská práce se zabývá tématem chráněných zeměpisných označení a chráněných označení původu zemědělských produktů a potravin v Evropské unii. Cílem předkládané práce je analýza společné zemědělské politiky Unie s orientací na specifické systémy jakosti zemědělských produktů a potravin, konkrétně pak na označení původu a chráněná zeměpisná označení, důvod jejich vzniku a začlenění v legislativě Unie. Dílčím cílem bakalářské práce je komparace takto označených výrobků České republiky a Slovenska, včetně zhodnocení reálného dopadu této ochrany a zjištění povědomí spotřebitelů o takto označených výrobcích. Z tohoto důvodu bylo provedeno dotazníkové šetření, jehož výsledkem by mělo být zjištění informovanosti spotřebitelů o systému chráněných označení zemědělských produktů. Dotazníkové šetření bylo provedeno v měsíci květnu roku 2012 náhodným dotazováním před vybranými obchodními centry – viz níže.

Bakalářskou práci lze rozdělit na teoretickou část a část praktickou. Celá práce se rozčleňuje na čtyři části. Teoretická část je rozdělena do dvou hlavních kapitol, z toho první nejprve analyzuje SZP jako nedílnou součást politik Evropské unie. Zabývá se okolnostmi vzniku této politiky a situacemi, které jí v průběhu fungování doprovází. V této části práce se dále řeší vztah České republiky ke vztahu s Evropskou unií a SZP samotné. Druhá kapitola této části práce pojednává o specifických systémech jakosti zemědělských produktů a potravin a k nim vztahujících se systémů chráněných označení. Tato část práce se zabývá pojmy, jako jsou chráněná zeměpisná označení, chráněné označení původu a zaručená tradiční specialita, charakteristikou těchto pojmů a následně legislativními dokumenty, jež souvisí s danou problematikou. Informace pro tuto část práce jsou čerpány převážně z literárních zdrojů, z nichž stěžejním zdrojem je například *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu* od P. KÖNIGA¹ a *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace* od P. NEUMANNA². V práci jsou dále využívány vysokoškolské učebnice a internetové zdroje, jež také slouží jako významný pramen informací, konkrétně pak stránky Ministerstva zemědělství³, Úřadu průmyslového vlastnictví⁴ či legislativní dokumenty -

¹ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.

² NEUMANN, P. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace*. Praha : Oeconomica, 2004. 66 s. ISBN 80-245-0814-1.

³ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

například Nařízení Rady č. 510/2006, o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin⁵.

Praktická část práce je také rozdělena do dvou hlavních kapitol. Z toho první se zabývá výrobky České republiky, které jsou označené chráněnými značkami Evropské unie. Zdrojová data ke dni 25. 05. 2012 jsou získávána z databáze DOOR⁶. Druhá kapitola této části práce zkoumá informovanost spotřebitelů o takto označených produktech a jejich informovanost týkající se řešeného tématu vůbec, kdy pro tuto část práce bylo provedeno dotazníkové šetření. Pro dotazníkové šetření byla vybrána lokalita obchodního centra Kaufland a Tesco ve městě Písku. Šetření bylo provedeno v měsíci květnu během dnů 05. 05. 2012, 06. 05. 2012, 12. 05. 2012, 13. 05. 2012, 19. 05. a 20. 05. 2012 a to prostřednictvím náhodného dotazování kolemjdoucích. Dotázaných respondentů bylo celkem 156.

V teoretické části bakalářské práce je užíváno metody deskriptivní, historické a komparativní. Praktická část práce využívá metody komparativní, pozorování a syntézy.

⁴ *Označení původu a zeměpisná označení Společenství* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2012, 20. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0>>.

⁵ *Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin* [online]. Brusel : Evropská unie, 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:093:0012:0025:CS:PDF>>.

⁶ *DOOR* [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

2 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

Společná zemědělská politika. Politika, jenž se za dobu od svého zavedení setkává se mnoha rozporuplnými názory a postoji. SZP se stále vypořádává se změnami a reformami, které tuto politiku buďto již zastihly nebo jí teprve čekají. SZP se stále vyvíjí a přizpůsobuje různým aspektům jako je například rozšiřování Evropské unie. Každý členský stát má zemědělství na jiné úrovni, každý členský stát má jiné možnosti a schopnosti pro pěstování plodin v závislosti například na klimatických podmínkách. Každý člen Unie se snaží své zemědělství chránit, podporovat ho, přestože v některých státech je podíl zemědělství malý.

2.1 Charakteristika SZP

SZP je politikou, kterou můžeme datovat již od zrodu Evropského hospodářského společenství. Stala se politikou s mnoha „nej“. SZP je politikou, která prošla nejvíce reformními změnami. Je velmi problematická, komplexní, ale zároveň také nejdražší.⁷ SZP byla definována již v roce 1957 v Římské smlouvě a její cíle byly vymezeny zejména článkem 39 odst. 1. Cíle SZP tvoří rozsáhlý komplex, který se nevztahuje pouze na ekonomickou oblast. Mezi původní cíle této politiky patří zvýšení produktivity práce v zemědělství, zajištění životní úrovně zemědělských výrobců zvyšováním individuálních příjmů, dále stabilizace zemědělských trhů, zajištění plynulého zásobování, dodávek potravin pro spotřebitele za rozumné ceny a zemědělských surovin pro zpracovatele. Ve Smlouvě o Evropském hospodářském společenství jsou sice vymezeny cíle SZP, ale nenachází se zde přesné kroky vedoucí k vytvoření SZP. Ve Smlouvě jsou uvedeny pouze hlavní zásady a definice zemědělských výrobků. SZP měla být zavedena do konce přechodného období budování společného trhu a k dosažení vytyčených cílů mělo být využito společné organizace zemědělských trhů. Další vývoj měla určovat Rada, která bude jednat na návrh Komise. SZP byla ve zmíněné Smlouvě definována jen v hrubých obrysech. Převládlo přesvědčení členských států, že by zemědělská výroba neměla být ponechána volnému trhu, respektive soutěži zemí v udělování státních podpor do zemědělství.

Skutečnost, že se SZP zahrnuje do programu společného trhu, vytvářelo základní rámec pro kompenzaci volného pohybu průmyslových výrobků prostřednictvím garance a stability zemědělského sektoru. Podstatným motivem k tomuto kroku byla již zmíněná

⁷ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 207. ISBN 978-80-86708-32-4.

snaha o zvýšení výroby potravin. V některých členských zemích byla výrazně vyšší cenová hladina potravin a ta působila jako překážka v pohybu osob, narušovalo by to tak celkovou představu společného trhu. Společenství rovněž usilovalo o potravinovou soběstačnost, v tomto období členské země nebyly schopné vyprodukovat dostatečné množství potravin pro svou vlastní potřebu. Dalším podstatným důvodem vztahující se k důvodu vzniku SZP byla snaha o zajištění odpovídajících příjmů pro zemědělce a zajistit tak jejich stabilní životní úroveň.⁸

Vznik SZP je považován jako jeden z nejkontroverznějších kroků Unie. Na straně jedné se zásluhou rozhodnutí k tomuto kroku podařilo dosáhnout zvýšení objemu produkce potravin a Společenství se přesunulo ze skupiny dovozců potravin mezi přední exportéry. Evropská unie je nyní zcela potravinově soběstačná a je čistým exportérem všech hlavních zemědělských produktů mírného pásu.⁹ SZP má také zásluhu na rozvoji zemědělského sektoru a dokázala stabilizovat ekonomickou situaci venkova v členských zemích a také zajistit životní úroveň zemědělcům. Na straně druhé SZP je velmi finančně náročnou složkou rozpočtu Evropské unie a zatěžovala tak rozpočet mnohem více, než ostatní aktivity.¹⁰

K dalším negativním důsledkům patřil rozvoj pěstitelských a chovatelských postupů, které nebyly zrovna šetrné k životnímu prostředí. V nelehkém úkolu sloučení některých cílů SZP se taktéž ukázal problém. Ku příkladu zajištění životní úrovně pro zemědělce předpokládalo vyšší ceny výrobků a dotace. To je skutečnost nekorespondující se zájmy spotřebitelů, kteří upřednostňují převážně nízké ceny. Vytyčené cíle ale měly zajistit budování moderního a soběstačného zemědělství s regulovaným trhem zajišťujícím stabilitu cen potravin a příjmů zemědělců. Proto byly zmíněny dva nástroje: společné tržní organizace pro jednotlivé zemědělské komodity a založení finančních fondů. V průběhu 50. a začátkem 60. let se pomalu určovalo, jak bude SZP fungovat v praxi. I pro zemědělské komodity byl zaručen volný pohyb, pro každou skupinu výrobků se počítalo s vytvořením společné tržní organizace založené v systému garantovaných cen.¹¹ Ve všech členských zemích měl být proveden princip jednoty trhu. Ceny se určovaly na úrovni Společenství. Problémem však byl kurzový

⁸ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 200. ISBN 978-80-7400-011-9.

⁹ PLOCHOVÁ, B., et al. *Česká republika a Evropská unie*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. s. 74. ISBN 80-245-0452-9.

¹⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. s. 440. ISBN 978-80-7325-223-6.

¹¹ PĚLUCHA, M., et al. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha : Ireas, 2006. s. 63. ISBN 80-86684-42-3.

pohyb měn mezi sebou. Členské státy Evropské unie se různí v postoji ke SZP. Jako rozhodující je možné označit ukazatel absolutní velikosti agrárního sektoru v dané zemi, vyspělost a charakter země, podíl zemědělství na HDP, podíl pracovníků v zemědělství na celkové zaměstnanosti státu, tradice dané země, postavení státu v systému mezinárodní dělby práce i v SZP i po vstupu do integrace. Pro SZP je určující převážně vztah velkých vyspělých členských států a postoj, jaký jednotlivé státy zaujímají. Z hlediska všeobecných zájmů jsou postoje států podobné, ale liší se z důvodu odlišnosti zemědělských sektorů každého státu. Méně a středně vyspělé země reagují na SZP většinou podle rozsahu a významu vlastního zemědělství. Jižní státy Evropské unie, které jsou méně vyspělé, mají poměrně vyšší podíl zemědělství v ekonomice, zejména pak na zaměstnanosti. Hlavní přínos SZP se považoval v přístupu na široké trhy Evropského společenství a značné strukturální pomoci určené na zemědělskou modernizaci. Jižní státy jsou zastánci SZP.¹²

2.2 Proces reformy SZP

V průběhu fungování SZP muselo Společenství přistoupit k reformním krokům. Již na konci 60. let bylo jasné, že SZP má mnoho negativních důsledků a cíle, které byly stanovené, jsou nedostačující. Potravinovou nesoběstačnost brzy vystřídala nadprodukce, finanční náročnost stále rostla a konkurenceschopnost měla naopak klesající tendenci.^{13,14} Kořeny prvních výraznějších reforem musíme chápat v souvislostech se samotnými výsledky této politiky, které jsou po zhruba dvaceti letech jejího fungování zjevné, ale i v souvislostech širšího kontextu integrace Evropského společenství. SZP přinesla beze sporu i svá pozitiva, například růst produktivity práce prakticky o 100 %. Důchody zemědělského obyvatelstva se zvýšily, to zabránilo dalším rozdílnostem příjmů mezi zemědělstvím a průmyslem. Vnitřní trh se během fungování SZP stabilizoval. Vývoj byl však doprovázen i negativními dopady, rozdíl mezi průmyslem a zemědělstvím zůstával. Zvyšovala se nerovnost i uvnitř států v rámci zemědělství, zejména mezi velkými a malými farmami. Cílená modernizace také neprobíhala dle představ, probíhala výrazněji v oblastech bohatších severovýchodních států, než naopak v zaostalejších jižních státech. Vyskytly se další problémy a to například cenové trendy a příjmy subjektů. Dynamika růstu zemědělských příjmů se postupně

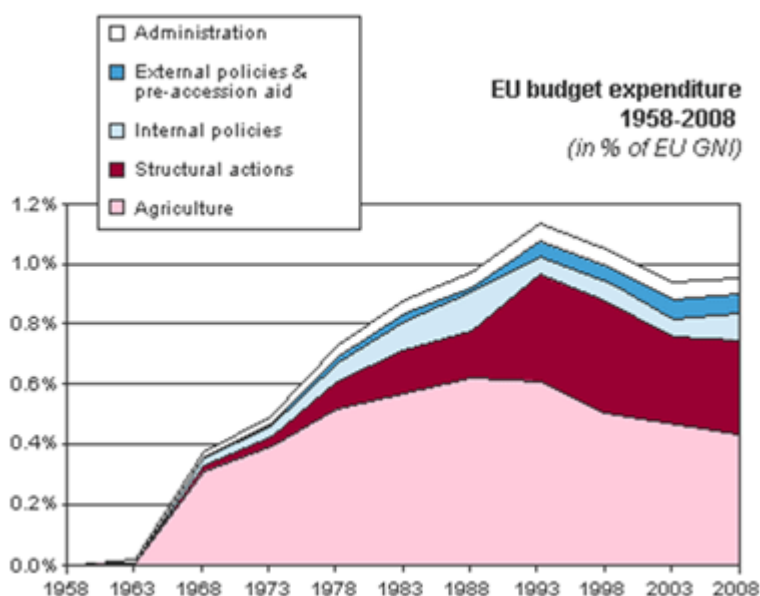
¹² KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 210. ISBN 978-80-7400-011-9.

¹³ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. s. 207. ISBN 978-80-86708-32-4.

¹⁴ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 219. ISBN 978-80-7400-011-9.

snížovala. Příjmy zemědělců nedosahovaly průměrným příjmům v poměru k ostatním skupinám a situace se zhoršovala. Dalším tíživým problémem byl rychlý nárůst produkce a tak docházelo k velkým zásobám zemědělských produktů. Tyto přebytky měla za následek zvýšená produktivita práce a stimulovaná výroba cenovým systémem. Výše nákladů na SZP neudržitelně rostla a v roce 1985 činily skoro 74 % rozpočtu Evropského společenství.¹⁵

Obrázek č. 1: Výdaje na zemědělství v letech 1958 - 2008¹⁶

2.2.1 Reformy SZP 80. let

Tlak na reformy rostl i pro další změny v ostatních oblastech procesu integrace. Probíhalo jižní rozšíření. Právě noví členové Společenství měli značně zaostalé a rozsáhlé zemědělství. Hlavní reformní kroky v 80. letech byly soustředěny do ekonomických opatření zaměřených hlavně na snížení produkce a eliminaci finančních prostředků potřebných pro SZP. Právě v roce 1988 došlo k maximálnímu zatížení rozpočtu a hrozil finanční kolaps Společenství.¹⁷ Mezi hlavní reformní kroky patří zavedení produkčních kvót a tzv. stabilizátorů neboli záručních prahů. Těm postupně podléhaly všechny nejdůležitější komodity. Kvóta znamenala omezení výroby k většímu souladu mezi nabídkou a poptávkou a stabilizátor představoval maximální

¹⁵ NEUMANN, P. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace*. Praha : Oeconomica, 2004. s. 18 - 33. ISBN 80-245-0814-1.

¹⁶ ŠÍMOVÁ, K. *Výdaje rozpočtu EU* [online]. Praha : Euroskop, 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpocetu-eu/>>.

¹⁷ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 220. ISBN 978-80-7400-011-9.

garantované množství produkce. Překročení stanovené hranice znamenalo snížení ceny v následném roce. V rámci SZP byl také stanoven limit budoucích výdajů vytyčené pro tuto politiku. Mělo to být maximálně 74 % vzhledem k růstu hrubého národního produktu Společenství.¹⁸

2.2.2 Reformy SZP 90. let

Tyto reformy se v průběhu let však ukázaly jako nedostačující a nevyhovující a v roce 1991 byl Komisí vypracován návrh reformy nové. Následující rok byla reforma SZP schválena a vstoupila v platnost. Právě tato reforma byla nejvýraznější změnou za dobu zavedení a fungování zemědělské politiky. V rámci reformy zůstaly principy fungování společného trhu se zemědělskými produkty. Výraznou změnou prošly některé nástroje politiky. Hlavním cílem reformy bylo nastolení výraznějšího souladu mezi nabídkou a poptávkou, při snižování produkce mělo dojít ke zmenšení nasazení výrobních fondů. Zajištění těchto cílů se týkalo změn ve čtyřech oblastech produkce jako obiloviny, hovězí maso, olejniny a luštěniny, mléko a mléčné výrobky. Reformu týkající se výrobní oblasti doprovázela jiná doprovodná opatření, která měly strukturální charakter. Jako příklad je možno uvést předčasný odchod do důchodu v 55 letech se zvýhodněnou penzí nebo zavedení agroekologického programu. Přes pozitivně vnímanou reformu, jež byla považována za první krok ke splnění cílů SZP, byla zřejmá nutnost jejího pokračování a rozvíjení. Proto musíme tuto reformu chápat jako začátek dlouhodobějšího procesu.

Představu o pokračování v reformách v SZP přinesl dokument Agenda 2000, který byl předložen v roce 1997 se záměrem realizace změn v programovacím období 2000 – 2006. V tomto dokumentu byla vůbec první zmínka o založení samostatného pilíře v rámci politiky. Ten se měl věnovat oblasti rozvoje venkova.¹⁹ Reformní kroky nebyly v podstatě nové, ale návrhy směřovaly k důslednější realizaci závěrů předešlé reformy. Vznikly další rozsáhlé a dramatické diskuze, které vyvrcholily až na berlínském summitu Evropské unie v březnu 1999. Některé členské státy protestovaly proti některým radikálním krokům a na jejich nátlak byly zmírněny. Evropská unie chce v rámci SZP podporovat tři základní směry. Ty jsou následující:²⁰

¹⁸ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 205. ISBN 978-80-7400-011-9.

¹⁹ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 206. ISBN 978-80-7400-011-9.

²⁰ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 234. ISBN 978-80-7400-011-9.

- modernizace farem, rozvoj kvality produkce,
- podpora kvality života venkovské komunity, vytvoření alternativních zdrojů zaměstnanosti a důchodu,
- podpora ekologicky šetrných výrobních metod, ochrana kulturního dědictví ve venkovských oblastech.

Nejen tyto směry patří k dlouhodobým cílům SZP, ale i vytvoření konkurenceschopného zemědělského sektoru v celosvětovém měřítku. Agenda 2000 měla mimo jiné přinést i změnu ve financování SZP a podpořit tak efektivnější využití rozpočtových zdrojů.

2.2.3 Reforma SZP z roku 2003

Dosavadní vývoj SZP však neznamenal konec reformám. Na začátku nového tisíciletí přišel z řad zemědělského komisaře Fischlera další návrh na reformu. Tzv. Střednědobá zpráva vydaná Komisí v roce 2002 sloužila jako podklad pro reformu. Zprvu tato zpráva hodnotila reformu předchozí, však nakonec přerostla v nové reformní kroky. Tato část se opět stala předmětem dlouhých diskuzí, několikrát byly předložené návrhy zamítnuty. V následujícím roce byla s kompromisními kroky reforma, tzv. Agenda 2006 schválena. Reforma počítala hlavně s důslednějším oddělením dotací od výroby, než tomu bylo doposud. Její dopad byl zmírněn řadou přechodných období a úlev. Fischlerův koncept předpokládal rozdělení zemědělských plateb od výše produkce, dosah původních opatření byl omezen na základě odporu některých členských zemí, zejména Francie. Byl zaveden tzv. mechanismus finanční disciplíny, zvyšoval se počet členů Evropské unie, stejně tak i finanční náročnost SZP. Tato reforma byla na mezinárodním poli vnímána sice jako pozitivní krok směrem k přizpůsobování SZP, ale také jako krok nedůsledný. Velkou otázkou stále zůstává financování SZP, stále totiž zůstává jako finančně nejnáročnější položka v rozpočtu Unie. Mezi hlavní tendence opatření patří snižování tržních zásahů a sblížování Unie podmínkám na světových trzích, rostoucí důraz na podporu venkova, určitý trend ke zmrazování množství peněz věnovaných na SZP a jiné. Zatím poslední celkovou revizí SZP proběhla v roce 2008. Opět původně nebyla chápána jako reformní kroky se zásadními změnami, ale pouze jako kontrola stavu SZP a zhodnocení jejího fungování od poslední reformy. V těchto reformních krocích byl hlavní cíl považován v zjednodušení a zefektivnění systému přímých plateb, dále snížení platby největším

zemědělským podnikům. Mezi další body jednání spadaly otázky ohledně klimatu, biopaliv, vodohospodářství, ochrany biodiverzity a jiné.²¹

2.2.4 Předpokládaný vývoj SZP

Možné varianty reformy obsahují jednak významné změny, které vyžadují novou koncepci. Zdokonalení jednotlivých prvků, které ukázaly svou užitečnost ve stávající koncepci. SZP by se měla stát udržitelnější, vyváženější, lépe zaměřenou, jednodušší a účinnější politikou, která bude více odpovídat potřebám a očekáváním občanů Evropské unie.²²

Zasedání Rady na podzim roku 2011 se kromě dalších otázek řešila další podoba a reformy SZP do roku 2020. Evropská komise představila již konkrétní představované kroky a legislativní návrhy, klíčové změny. Z jednání vyplývá, že Evropská komise chce nadále více podporovat drobné zemědělce, mikropodniky, mladé zemědělce, dále zemědělství ve znevýhodněných oblastech a také nové investice do výzkumu a inovací. Důležitým bodem debaty v rámci reformy SZP bylo diskutováno především to, jak Komise definuje „aktivního zemědělce“. Ten jediný, by měl mít podle návrhu nárok na pobírání přímých plateb. Některé členské státy kritizovaly tzv. ozelenění SZP. Názory na reformy SZP jsou odlišné a kontroverzní. Členské státy jsou znepokojeny nárůstem byrokracie, který se spojuje se zamýšlenými novinkami. Tato skutečnost se neshoduje se deklarovaným hlavním cílem reformy a to je zjednodušení SZP. Českou republiku na zasedání Rady zastupoval ministr zemědělství Petr Bendl, který konstatoval přední zájmy republiky. Zdůrazňoval především posílení konkurenceschopnosti, zmíněné zjednodušení SZP a také transparentnost. Zemědělství členských států je velmi různorodé. Česká republika má oproti dalším členským státům největší průměrnou výměru zemědělsky využívané plochy v hektarech na zemědělský podnik v celé Evropské unii. O dalších změnách a podobě SZP má Rada rozhodovat kvalifikovanou většinou. Od Lisabonské smlouvy také spolurozhoduje Evropský parlament o reformách SZP. S přijetím reformy a následnou implementací se počítá do konce roku 2013. Reforma SZP je těsně provázaná s novou finanční perspektivou po skončení období do

²¹ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 234. ISBN 978-80-7400-011-9.

²² *Budoucnost SZP do roku 2020: Řešení problémů v oblasti potravin a přírodních zdrojů a územní politiky (KOM/2010/672 v konečném znění)* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 2010, 9. 12. 2010 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/148908/_2__Sdeleni_EK_CZ_.PDF>.

roku 2013.²³ Zásadní otázky financování SZP budou řešeny v rámci přípravy na nové programovací období 2014 – 2020. Finančně nejnáročnější politika se vzhledem k rozdílným stanoviskům členských zemí k otázkám rozpočtu staly citlivou a především politickou otázkou. V současné době většina členských zemí podporuje i pro budoucí programovací období silnou SZP, která by si i v budoucnu měla zachovat současný stav. Stoupenci hlubší a radikálnější reformy SZP, zejména v oblasti výdajových úspor a jejich přesunu do oblasti vzdělávání a podpory vědy a výzkumu, jsou méně početní a reprezentuje je především Velká Británie.²⁴

2.3 České zemědělství a Evropská unie

Po posledních dvou rozšíření v letech 2004 a 2007 se zvětšil vnitřní trh Evropské unie o 120 miliónů obyvatel, kdy z původních 380 miliónů vzrostl počet obyvatel na 500 milionů. V zemědělském sektoru pracuje zhruba 13 miliónů zemědělců. Rozloha zemědělské půdy v rámci Unie činí cca 185 milionů hektarů. Díky rozšíření o 12 nových členů se rozloha zemědělské půdy zvětšila o 40 %. Na celém území Unie lze pěstovat skoro všechny zemědělské produkty. Pro určitou oblast je vždy typická určitá zemědělská produkce. Evropskou unii dokonce můžeme zařadit mezi světové velmoci v produkci některých produktů. Mezi tyto produkty patří například olivový olej, maso nebo víno. V rámci Unie se v posledních letech klade důraz na ekologické zemědělství.²⁵ Přestože Evropská unie zvyšuje důraz na kvalitní produkty a snaží se o jejich podporu, lze najít rozpory v této problematice. A to například ten, že Evropská unie neklade důraz na rovné požadavky, ale existují požadavky velmi rozdílné například v požadavcích na úroveň a průběh zpracování kuřat jednotlivých členských států. Za zmínku stojí výjimka Polska, které může kuřata chladit vodou. To je příčinou vyššího rizika výskytu patogenů. Chlazení vzduchem je ovšem pro výrobce nákladnější.²⁶

Evropská unie v rámci SZP značně reguluje sektor zemědělství. Na Českou republiku se podmínky spojené s SZP vztahují k 1. květnu 2004. Nejprve s některými

²³ *Ministři zemědělství si vyměňovali názory na reformu SZP* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2011, 15. 12. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8451/20060/clanek/zemedelstvi-a-rybolov-v-listopadu-2011>>.

²⁴ MACHÁLEK, E. *Evropská komise představila plán pro perspektivní společnou zemědělskou politiku po roce 2013* [online]. Praha : BioGama, 2003 [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=4217>>.

²⁵ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 239. ISBN 978-80-7400-011-9.

²⁶ *V kuřatech z dovozu je třikrát více bakterií než v českých, říká Agrární komora* [online]. Praha : Novinky, 2010, 14. 9. 2010 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/211391-v-kuratech-z-dovozu-je-trikrat-vice-bakterii-nez-v-ceskych-rika-agrarni-komora.html>>.

výjimkami jako přechodná období, nižší sazby přímých plateb. Pro Českou republiku přináší tato politika řadu výhod. Česká republika získává řadu podpor, které v období před vstupem do Unie neexistovaly. Na druhou stranu, přes všechny finanční prostředky z EU všeho typu dosud nijak významně nepřispěly k žádoucí restrukturalizaci českého zemědělství. Z hlediska dopadů na rozvoj českého zemědělství a venkova České republiky jsou nejvýznamnějším dokumentem vyjednané finanční podmínky v kapitole 7 Přístupových dohod s Evropskou unií. Při srovnání výše dotací oproti roku 2003 se zvyšují více než dvojnásobně. Na podkladě dohodnutých podmínek byly vypracovány základní dokumenty pro využívání finančních prostředků z Unie. Programové dokumenty byly schváleny pro období 2004 – 2006. Základní programový dokument schválený Evropskou komisí byl operační program Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství. V rámci tohoto programu bylo dohodnuto čerpání finanční částky přibližně 250 mil. eur. Tento program převážně podporoval investiční akce realizovaných v zemědělství, při zpracování potravinářských produktů, v lesním a vodním hospodářství, rybářství a při pozemkových úpravách. Cílem podpor byla snaha o zajištění vyšší konkurenceschopnosti. Druhým dokumentem byl Horizontální plán rozvoje venkova. Tento dokument byl určen k podpoře českého zemědělství a venkovského prostoru. Hlavní prioritou je trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů.^{27,28}

České zemědělství si vstupem do Unie na základě prvních analýz statisticky polepšilo. Prvotní negativní prognózy se nenaplnily. Během let členství České republiky v Unii a fungování SZP úroveň důchodů zemědělců vzrostla v roce 2007 oproti roku předešlému o 20 %. Situace v oblasti příjmů byla pro české zemědělce příznivá, lépe už na tom byli jen Litevci a Estonci. Vývoj důchodů dosáhl dvojnásobku, jak už bylo zmíněno. Celková produkce zaznamenala nárůst o 10 %. Vliv na hodnotu produkce byl zapříčiněn hlavně růstem cen. Hospodářský výsledek v českém zemědělství za rok 2007 zaznamenal dynamický nárůst. Zisk v zemědělském odvětví se ve srovnání s rokem 2006 navýšil o 90 %. V roce 2007 byla hodnota zisku 13,7 mld. Kč. Hodnocení efektivnosti odvětví už ale není tak příznivé, zde Česká republika dosahuje pouze podprůměrných hodnot v rámci Unie. Tyto souhrnné výsledky naznačují na možné

²⁷ HAD, M., et al. *Česká republika v Evropské unii, členství, přínosy, výzvy*. Praha : Linde Praha, a. s., 2006. s. 107. ISBN 80-7201-611-3.

²⁸ PĚLUCHA, M., et al. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha : Ireas, 2006. s. 63 - 68. ISBN 80-86684-42-3.

ohrožení České republiky v budoucnosti. Může se tak uskutečnit převážně proto, že dojde k ukončení nárůstu podpor a také je možnost stagnace cen.²⁹

České zemědělství má beze sporu své silné i slabé stránky. To je zapříčiněno vývojem po druhé světové válce i transformačních změn v 90. letech. Tyto slabé a silné stránky mohou být určující v budoucím postavení České republiky v rámci SZP. Mezi silné stránky českého zemědělství můžeme zařadit relativně vysokou koncentraci zemědělské výroby umožňující specializaci, lepší využívání techniky, dále dosud nižší cena pracovní síly a půdy, české zemědělství má oproti jiným zemím Evropy relativně malý podíl na HDP a pracovní síle. Naopak mezi slabé stránky patří například nižší intenzita zemědělské výroby, což zvyšuje fixní náklady produkce, dále problémy v řízení a organizaci podniků, určitá zaostalost v technice a technologiích, nižší ochrana a podpora výrobců, nestabilita právních předpisů pro zemědělské podnikání, nízká funkčnost zemědělské tržní infrastruktury.³⁰

V současném programovacím období tedy 2007 – 2013 je rozvoj zemědělství určován převážně dvěma nástroji. Těmi jsou nejen reformovaná pravidla SZP, ale i Program rozvoje venkova České republiky. Program vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. Zemědělství České republiky se stále integruje do systému SZP v rámci Unie. Integruje se prostřednictvím postupného nárůstu přímých plateb a volného přístupu na trhy Unie. Čeští zemědělci ale musejí dodržovat normy stanovené Evropskou unií. Vyšší stabilita zemědělství byla zaznamenána v prvních dvou letech členství. První dva roky v SZP byly doprovázeny vyššími příjmy zemědělců, ale také i vyšší dynamikou a objemem agrárního obchodu. Česká republika se připojila k multifunkčnímu zemědělství. To má za následek zlepšování kvality produktů. V rámci rozvoje venkova můžeme vidět zaměření českého zemědělství převážně v intenzivním hospodaření v nejmúrodnějších oblastech, v podpoře menších farem v méně příznivých oblastech, dále v podpoře ekologického zemědělství.³¹

SZP v průběhu svého fungování prošla mnohými změnami a v reformních krocích se bude nadále pokračovat. Od počátku své existence se potýká s různými překážkami a aspekty, na které musí reagovat. Kromě toho, že SZP je velkou finanční

²⁹ KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. s. 244. ISBN 978-80-7400-011-9.

³⁰ NEUMANN, P. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace*. Praha : Oeconomica, 2004. s. 55. ISBN 80-245-0814-1.

³¹ PĚLUCHA, M., et al. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reform SZP EU*. Praha : Ireas, 2006. s. 146. ISBN 80-86684-42-3.

zátěží Evropské unie se potýká i s dalšími kritikami a negativními důsledky. Reálné fungování SZP vytváří nadprodukcí téměř všech zemědělských plodin. Dotace poskytnuté směrem k této politice a k dalšímu exportu do ciziny také nepřidává na její oblíbenosti. Na základě těchto skutečností mnoho států protestuje proti této politice Evropské unie. SZP je také považována za překážku hospodářského rozvoje chudých států především z Afriky, Asie i Latinské Ameriky. Producenti z těchto oblastí jsou schopni hospodářsky soutěžit především v zemědělské produkci. To jim ale není umožněno vzhledem k evropské politice. Některé státy Unie na stavu SZP prodělávají, ale jsou i takové státy, které mají z této podoby SZP zisk. Budou ji proto bezesporu bránit.³² Čeští zemědělci se také po vstupu do Unie částečně dočkali svých výhod, například ve formě zvýšení příjmů a životní úrovně.

³² FAJMON, H. *Zemědělství a osud Evropy* [online]. Praha : Revuepolitika, 2005, 20. 7. 2005 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.revuepolitika.cz/clanky/573/zemedelstvi-a-osud-evropy>>.

3 SPECIFICKÉ SYSTÉMY JAKOSTI ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN

V posledních letech se klade čím dál vyšší důraz na kvalitu a jakost výrobků. Zeměpisná označení jsou jedním ze způsobů, jak vyzdvihnout ty zemědělce, jež jsou poctiví a dělají své výrobky kvalitně. Je to jeden ze způsobů, jak se zemědělci mohou zvýhodnit mezi svými konkurenty a upevnit si tak své místo na trhu. Zajisté je třeba zmínit, že Česká republika je v podávání žádostí o toto označení velmi aktivní oproti jiným členským státům Evropské unie.

Specifické systémy jakosti zemědělských produktů a potravin mají seznámit spotřebitele s výrobky a produkty mající své specifické jakostní znaky. Znaky vyplývají z jejich zvláštního původu nebo způsobu hospodaření. Díky těmto systémům Evropská unie podporuje produkty z nejbližších regionů. Díky těmto systémům jsou zemědělci, kteří produkují kvalitní a pravé produkty chráněni před tím, aby byly pod chráněným názvem prodávány za nižší ceny napodobeniny jejich produktů.³³ Evropská politika kvality v oblasti zemědělství si stále získává významnější úlohu. Je zaměřená na propagaci výroby kvalitních produktů a podporu rozvoje zemědělství. Právě jedním z nástrojů této politiky je systém chráněných označení. Evropská unie rozlišuje tři druhy registrací. Těmi jsou chráněná zeměpisná označení, chráněná označení původu a zaručené tradiční speciality.³⁴

Zájem spotřebitelů o informace a původu a kvalitě kupovaného zboží narůstá. Určitým vodítkem pro spotřebitele může být právě systém chráněných zeměpisných označení a systém tradičních specialit. Tyto systémy potvrzují určité atributy produktu, jež jsou dané místem výroby a také zaručují dané neměnné parametry produktu. Nejen na ochranu spotřebitelů před nepravdivými údaji o původu potravin a zemědělských produktů se zaměřuje evropský systém označování potravin, ale i na ochranu samotných výrobců před nekalou soutěží na trhu. Česká republika je v oblasti označování potravin velmi aktivní. Hned po přistoupení si Česká republika vyjednala ochranu třech zeměpisných označení svých výrobků a jejich zápis do rejstříku. Tento systém

³³ *Zelená kniha o jakosti zemědělských produktů: normy pro produkty, požadavky na hospodaření a systémy jakosti* (KOM/2008/0641 konečném znění) [online]. Brusel : Komise Evropských společenství, 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_cs.pdf>.

³⁴ NĚMCOVÁ, V. *Kvalitu špekáčků a „lovčáku“ ochrání unijní značka* [online]. Praha : Idnes, 2012, 21. 2. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/kvalitu-speacku-a-lovecaku-ochrani-unijni-znacka-fv5-/ekonomika.aspx?c=A110221_165437_ekonomika_vem>.

označování byl v Evropské unii zaveden v roce 1992. Jeho smyslem je chránit názvy potravinářských výrobků a zemědělských produktů před konkurencí, která mnohdy neprávem vydává své výrobky za takto označené a co nejvíce je napodobuje.³⁵

V programu jakosti, kde jsou uvedeny oblasti a aspekty regulace, jsou označeny v kontextu SZP postupy, které omezují užívání určitých názvů potravin a nápojů pouze pro konkrétní produkty. Cílem je, aby spotřebitelé nebyli uváděni v omyl, že jimi vybraný produkt je něco, jímž ve skutečnosti není. Účelem politiky jakosti Unie je tedy ochrana spotřebitelů proti zavádějícím tvrzením výrobců potravin o pravosti jejich potravinářských produktů.³⁶

3.1 Systém chráněných označení Evropské unie

3.1.1 Zeměpisná označení

Zeměpisná označení spadají do kategorie pojmů spojených s průmyslovým vlastnictvím, která zahrnuje několik dalších oblastí. Mezi ně například patří ochranné patenty na vynálezy, ochranné známky, dále průmyslové vzory a jiné. Předměty průmyslového vlastnictví se oproti jiným duševního vlastnictví vyznačují průmyslovou neboli hospodářskou využitelností a převážně formálním požadavkem na zápis do příslušného veřejnoprávního rejstříku pro vznik výlučných práv k těmto předmětům podle zvláštních právních předpisů.³⁷

Pod pojmem zeměpisná označení rozumíme název popisující zemědělský produkt nebo potravinu, která vděčí za své charakteristické znaky nebo pověst dané zeměpisné oblasti, z níž pocházejí. Jelikož se zájem o takto označené produkty zvyšuje, je na jednu stranu dobré nejen pro spotřebitele, kdy zákazníci budou mít jistotu zaručené kvality, ale na druhou stranu je tento systém výhodný i pro samotné zemědělce, kdy se zeměpisné označení může stát důležitým zdrojem zisku a zajištění. Právě jakost produktů bezprostředně souvisí s ekonomickou realitou zemědělské organizace, může vést k rozšíření prodeje produktů, získání nových zákazníků nebo ke zvýšení podílu na

³⁵ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

³⁶ *Regulace potravin v EU* [online]. Praha : Egonov.cz, 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/ctete/clanky/regulace-jakosti-potravin-v-eu_3.html>.

³⁷ SLOVAKOVÁ, Z. *Průmyslové vlastnictví*. Praha : LexisNexis CZ s. r. o., 2006. s 13. ISBN 80-86920-08-9.

trhu.³⁸ To je také jeden z hlavních důvodů proč Evropská unie vytvořila rejstříky zeměpisných označení pro zemědělské produkty a potraviny (databáze DOOR), vína (databáze E-Bacchus) a lihovin (databáze E-Spirit-Drinks), které by měly v případě příslušných názvů usnadnit ochranu duševního vlastnictví.

Zápis názvu jednoho z uvedených dvou typů zeměpisných označení je možný nejen u výrobků pocházejících z oblastí Evropské unie, ale také je možný zápis v tzv. třetí zemi, kde jsou názvy výrobků chráněny.³⁹

Mezi hlavní důvody pro zapojení se do režimu, které uvádějí sami producenti, jsou převážně ekonomické a souvisí s uváděním na trh, získáním podílu na trhu nebo zabezpečením svého dosavadního postavení s cílem udržet životaschopnost, konkurenceschopnost nebo ziskovost podniků prostřednictvím ochrany používání názvů nebo vysílání signálů o záruce jakosti spotřebitelům.⁴⁰

3.1.1.1 Chráněné označení původu

Chráněné označení původu (protected designation of origin), dále jen CHOP (PDO), je název místa nebo oblasti používaný pro potravinářský produkt nebo ingredienci pocházející z dané oblasti. Vlastnosti a kvalita těchto potravinářských produktů je značně ovlivněna geografickou polohou, přírodními faktory a zpracováním samotného výrobku. Jsou vyráběny, zpracovávány a připravovány právě v oblasti, která je takto vymezená.⁴¹ Tedy vlastnosti těchto produktů jsou výlučně anebo alespoň převážně dány tímto zeměpisným prostředím, ale nejen činiteli přírodními, ale i lidskými. S nimi spotřebitelé spojují představu o jakosti, vlastnostech určitého druhu zboží. Chráněné označení původu jej již dnes ustálený pojem vymezený v právní teorii. S tímto označením jsou spojeny fáze přípravy, produkce a zpracování zboží.^{42,43}

³⁸ VEBER, J., et al. *Řízení jakosti a ochrana spotřebitele*. Praha : Grada Publishing a. s., 2007. s. 33. ISBN 978-80-247-1782-1.

³⁹ *Pracovní dokument o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Brusel : Evropský parlament, 2012, 4. 1. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dt/885/885376/885376cs.pdf>.

⁴⁰ *Hodnocení politiky SZP v ochlasti chráněného označení původu (CHOP) a chráněného zeměpisného označení (CHZO)* [online]. Brusel : Evropská komise, 2008 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pdopgi/short_sum_cs.pdf>.

⁴¹ ŠTRACH, P. *Mezinárodní management*. Praha : Grada Publishing a. s., 2009. s. 62. ISBN 978-80-247-2987-9.

⁴² *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

⁴³ MALÝ, J. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know – how, ochranné známky*. Praha : C. H. Beck, 2002. s. 46. ISBN 80-7179-320-5.

Obrázek č. 2: Chráněné označení původu, protected designation of origin^{44,45}

3.1.1.2 Chráněné zeměpisné označení

Chráněné zeměpisné označení (protected geographical indication), dále jen CHZO (PGI). Charakteristika CHZO je obdobná jako u CHOP a má i stejný právní účinek. Rozdíl je v tom, že zeměpisná oblast je vyznačována alternativně.⁴⁶ Výrobek nesoucí chráněné zeměpisné označení tedy musí být částečně vyroben ve specifické oblasti. Je dostačující, když jedna jeho výrobní etapa se odehrává v dané geografické oblasti. Chráněným zeměpisným označením tedy rozumíme zboží pocházející z určitého území, ke kterému se vztahuje určitá pověst výrobku, kterou lze přičíst danému zeměpisnému původu a jestliže jeho výroba, zpracování nebo příprava probíhá v tomto území.⁴⁷

Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma způsoby označování je v tom, že pro označení CHZO je dostačující, aby pouze jedno stádium výroby produktu bylo úzce vázáno na zeměpisné prostředí. Podmínky jako původ výrobku z regionu, jehož jméno nese a povinnost pověsti, která se vztahuje k zeměpisnému původu, musí splňovat. Kdežto u CHOP musí všechny fáze produktu probíhat na daném území. Proto je CHZO více benevolentní, nežli CHOP.⁴⁸

⁴⁴ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

⁴⁵ *PDO, PGI, TSG logos for download* [online]. Brusel : European Commission, 2012, 07. 03. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm>.

⁴⁶ ŠTRACH, P. *Mezinárodní management*. Praha : Grada Publishing a. s., 2009. s. 62. ISBN 978-80-247-2987-9.

⁴⁷ ŠULCOVÁ, J. *Karlovarské oplatky - chráněné zeměpisné označení EU* [online]. Praha : Ochranné známky online, 2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://ochranne-znamky-online.blogspot.com/2011/05/karlovarske-oplatky-zemepisne-oznaceni.html>>.

⁴⁸ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

Obrázek č. 3: Chráněné zeměpisné označení, protected geographical indication^{49,50}

3.1.2 Zaručená tradiční specialita

Zaručená tradiční specialita (traditional speciality guaranteed) je ochrannou známkou, jenž je udělována potravinářskému produktu zřetelně se odlišujícím od jiných produktů či výrobků podobné kategorie. Takovéto produkty musí být vyráběny tradičním postupem nebo musí být charakteristické tradiční přísadou. Takto označené výrobky nemusí být vyrobeny v dané lokalitě, jako je tomu u předchozích označení, ale měl by s ní být tradičně spojen. Jeho nepostradatelnou charakteristikou by měla být jeho nezaměnitelnost s obdobnými produkty. Význam označení se dotýká nejen výrobců a obchodníků, ale rovněž spotřebitelů samotných.⁵¹

Obrázek č. 4: Zaručená tradiční specialita, traditional speciality guaranteed^{52,53}

⁴⁹ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

⁵⁰ *PDO, PGI, TSG logos for download* [online]. Brusel : European Commission, 2012, 07. 03. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm>.

⁵¹ ŠTRACH, P. *Mezinárodní management*. Praha : Grada Publishing a. s., 2009. s. 62. ISBN 978-80-247-2987-9.

⁵² *PDO, PGI, TSG logos for download* [online]. Brusel : European Commission, 2012, 07. 03. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm>.

⁵³ *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.

3.2 Důvody vzniku zeměpisných označení

Důvody vzniku zeměpisných označení uvádí Rada Evropské unie ve svém nařízení č. 510/2006. Příčiny, které Radu Unie vedly ke zmíněnému zavedení označení, jsou různorodé. Jedná se zejména o:⁵⁴

- stejný přístup zajišťující rovné podmínky hospodářské soutěže mezi producenty produktů nesoucích tato označení,
- jednotnost používání příslušných symbolů,
- požadavek jasných, stručných informací o původu produktu,
- významnost produkce, zpracování a distribuce zemědělských produktů,
- potřebu podpory rozmanitosti zemědělské produkce pro dosažení lepší rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu,
- rostoucí význam jakosti a také rozpoznatelnosti potravin,
- omezenost oblastí působnosti tohoto nařízení na určité zemědělské produkty a potraviny, u kterých existuje souvislost mezi vlastnostmi produktu nebo potravinami a zeměpisným původem,
- bližší vymezení dvou různých typů zeměpisných označení jako jsou CHZO a CHOP,
- splnění určitých podmínek pro obdržení takového popisu,
- kontrolu, zda žádosti o zapsání do rejstříku na úrovni Společenství splňují podmínky stanovené tímto nařízením a zda všechny členské státy uplatňují jednotný přístup,
- dostupnost ochrany zeměpisného označení třetím zemím,
- možnost uplatnění práv fyzických nebo právnických osob vznést námitky,
- existence postupů umožňující změny specifikace z důvodů technologického vývoje a zrušení zeměpisného označení,
- nutnost monitorovacího systému úředních kontrol za účelem ověření dodržování právních předpisů.

Smyslem zavedení režimu chráněných označení bylo poskytnout rámec pravidel Společenství, která by zajišťovala jednotný a harmonizovaný přístup EU k ochraně registrovaných názvů výrobků.⁵⁵

⁵⁴ *Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin* [online]. Brusel : Evropská unie, 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:093:0012:0025:CS:PDF>>.

3.3 Ochrana zeměpisných označení

Zápis do rejstříku zeměpisných označení poskytuje ochranu duševního vlastnictví a opravňuje producenty a jiné subjekty obchodující s originálním produktem používat název zapsaný v rejstříku. Zápis do rejstříku a ochrana zeměpisného označení mohou vést ke konfliktu se stávajícími uživateli názvu nebo uživateli potenciálními, například držiteli ochranné známky. Existují právní ustanovení, která se snaží řešit sporné body, otázku obecného statusu objasňuje Evropský soudní dvůr.⁵⁶ Zřízení a funkce kontrolních struktur je v kompetenci členských států. V České republice je touto kontrolou pověřena Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa.⁵⁷

Výrobky, které chceme označit chráněnými zeměpisnými značkami, můžeme chránit trojím způsobem. Jedná se o ochranu mezinárodní, ochranu na úrovni Evropské unie a ochranu na úrovni České republiky.

Zapsané názvy jsou chráněné proti jakémukoli obchodnímu použití zapsaného názvu pro produkty, na které se zápis nevztahuje. Ochrana produktů zamezuje zneužití, napodobení nebo připomenutí nebo ostatním činnostem, které by mohly spotřebitele klamat, pokud se jedná o skutečný původ produktu.^{58,59}

3.3.1 Mezinárodní ochrana

V oblasti této problematiky je Česká republika vázána různými právními předpisy týkajícími se CHZO a CHOP. Jedná se o smlouvy multilaterální, ale i smlouvy bilaterální. Výčet multilaterálních smluv je následující:⁶⁰

- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, která byla uzavřena roku 1883,

⁵⁵ *Zvláštní zpráva č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Lucemburk : Evropský účetní dvůr, 2011 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1831-0788. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dv/sr11_/sr11_cs.pdf>.

⁵⁶ *Zelená kniha o jakosti zemědělských produktů: normy pro produkty, požadavky na hospodaření a systémy jakosti (KOM/2008/0641 konečném znění)* [online]. Brusel : Komise Evropských společenství, 2008 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_cs.pdf>.

⁵⁷ *Zeměpisná označení a označení původu potravin* [online]. Praha : Egonov.cz, 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/clanky_19.html>.

⁵⁸ *Narízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin* [online]. Brusel : Evropská unie, 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:093:0012:0025:CS:PDF>>.

⁵⁹ KOPECKÁ, S. *Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví*. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2002. s. 73. ISBN 80-7282-017-6.

⁶⁰ SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslové vlastnictví*. Praha : LexisNexis CZ s. r. o., 2006. s. 189. ISBN 80-86920-08-9.

- Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží, uzavřená roku 1891,
- Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu, smlouva byla uzavřena roku 1958,
- Úmluva o zřízení světové organizace duševního vlastnictví z roku 1970,
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, uzavřená roku 1995.

K smlouvám bilaterálním se řadí mezinárodní smlouvy na ochranu označení původu a zeměpisných označení, které byly uzavřené s Rakouskem, Švýcarskem a s Portugalskem.⁶¹

Podle Lisabonské dohody mohou žádat o zápis do rejstříku osoby, jež mají trvalý pobyt nebo sídlo v České republice. Podat žádost je možné prostřednictvím příslušného úřadu a žadatelé tak získají mezinárodní zápis zeměpisného označení dle Lisabonské dohody na ochranu označení původu a jejich mezinárodním zápisu. Zápis do rejstříku Světové organizace duševního vlastnictví je podmíněn již existujícím zápisem národním.⁶²

3.3.2 Ochrana v Evropské unii

Na úrovni Evropské unie je možnost chránit označení nejen pro zemědělské produkty a potraviny, ale i pro vína a lihoviny.

Ochrana zeměpisných označení na evropské úrovni se řídí nařízením Rady (ES) č 510/2006 z 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin upravuje dvě samostatné skupiny chráněného zeměpisného názvu. Tyto skupiny jsou chráněné označení původu a chráněná zeměpisná označení.

K němu přísluší nařízení Komise (ES) č 1898/2006. Toto nařízení je prováděcím předpisem a obsahuje podrobnosti řízení, příslušné formuláře a používané symboly. V Unii se označování zemědělských produktů řídí obecnými pravidly, obsaženými ve směrnici Evropského parlamentu a Rady o sblížení zákonů členských států v oblasti

⁶¹ SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslové vlastnictví*. Praha : LexisNexis CZ s. r. o., 2006. s. 189. ISBN 80-86920-08-9.

⁶² *Mezinárodní zápis* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2011, 10. 10. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/mezinarodni-zapis>>.

označování. Toto nařízení stanovuje celoevropskou ochranu názvů zemědělských produktů a potravin, jež mají úzkou vazbu na svou zeměpisnou oblast produkce. Tyto produkty musí být vyprodukovány na určitém území a podle určitých výrobních specifikací.⁶³ Zápis chráněného označení do rejstříku vedeného Komisí má v České republice stejné účinky jako zápis těchto označení, který vede Úřad průmyslového vlastnictví. V případě odmítnutí Komise zapsat označení do rejstříku, pozbývá účinnosti i zápis do rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví.⁶⁴

U zaručených tradičních specialit je tomu trochu jinak. Tyto produkty upravuje a definuje nařízení Rady (ES) č. 509/2006 ze dne 20. března 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality. K němu přísluší nařízení Komise (ES) č. 1216/2007, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady.⁶⁵

3.3.3 Ochrana v České republice

Na území České republiky je právní ochrana zeměpisných označení spojena s vývojem právní ochrany proti nekalé soutěži, tedy § 4 – 9 zákona č. 111/1927 Sb. Zmínky o zeměpisných označeních můžeme dohledat v různých dokumentech a zároveň v dokumentech různě starých. Zmíněný předpis přikazoval, zdržet se jakýchkoli zásahů v hospodářském styku objektivně poškodit jiného soutěžitele jako oprávněného uživatele zeměpisného označení. Tato problematika byla upřesněna zavedením zákona č. 159/1973 Sb., o ochraně označení původu a jeho prováděcí vyhláškou Úřadu pro vynálezy a objevy č. 160/1973 Sb., o řízení ve věcech označení původu výrobků. V roce 2002 nabyt účinnosti zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.⁶⁶

⁶³ *Označení původu a zeměpisná označení Společenství* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2012, 20. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0>>.

⁶⁴ JAKL, L., et al. *Ochranné známky a označení původu*. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2002. s. 78. ISBN 80-7282-017-6.

⁶⁵ *Kontrolní činnost* [online]. Praha : Státní zemědělské a potravinářská inspekce, 2012, 13. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1002118&docType=ART&nid=11314&chnum=9>>.

⁶⁶ SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslová vlastnictví*. Praha : LexisNexis CZ s. r. o., 2006. s. 171. ISBN 80-86920-08-9.

3.4 Postup při podávání žádosti o zápis do rejstříku

Zápisy do rejstříku by měly splňovat očekávání spotřebitele ohledně jakostních produktů. Měly by zachovávat důvěru v systém zeměpisných označení.⁶⁷

U příslušného úřadu může žádat o zápis do rejstříku pro zboží vyrobené nebo zpracované, připravené na území sdružení výrobců nebo zpracovatelů. Žádost o zápis zeměpisného označení může podat i jednotlivá fyzická osoba nebo právnická osoba. Musí být však v době podání žádosti jediná, kdo vyrábí, zpracovává a připravuje zboží na území.⁶⁸ Žadatel, jenž žádá o zapsání do rejstříku, musí uvést následující náležitosti:⁶⁹

- znění označení původu nebo zeměpisného označení,
- název, popřípadě obchodní firmu a sídlo nebo jméno, příjmení, místo trvalého pobytu žadatele nebo i jeho zástupce,
- zeměpisné vymezení území, na němž probíhá výroba, zpracování nebo příprava zboží,
- označení provozovny, která zboží opatřované označením původu nebo zeměpisným označením vyrábí, zpracovává a připravuje v místě, jehož zeměpisný název je částí označení původu nebo zeměpisného označení,
- výčet zboží, jehož se má označení původu nebo zeměpisného označení týkat,
- popis vlastností nebo kvalitativních znaků zboží, které jsou dány zvláštním zeměpisným prostředím.

K žádosti je žadatel povinen přiložit výpis z evidence vedené orgánem státní správy příslušným podle území, v němž probíhá výroba, zpracování nebo příprava zboží. Každá žádost musí být doložena specifikací podle § 6, která stanoví charakteristické vlastnosti a vymezení zvláštnosti zeměpisného prostředí.⁷⁰

⁶⁷ *Zelená kniha o jakosti zemědělských produktů: normy pro produkty, požadavky na hospodaření a systémy jakosti (KOM/2008/0641 konečném znění)* [online]. Brusel : Komise Evropských společenství, 2008, 15. 10. 2008 [cit. 2012-05-05]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_cs.pdf>.

⁶⁸ HORÁČEK, R., et al. *Zákon o ochranných známkách. Zákon o ochraně označení původu a zeměpisného označení. Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 290. ISBN 978-80-7400-058-4.

⁶⁹ *Národní přihláška – informace* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2011, 11. 10. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/narodni-prihlaska-informace.html>>.

⁷⁰ *Národní přihláška – informace* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2011, 11. 10. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/narodni-prihlaska-informace.html>>.

Na žádost o zápis do rejstříku je možné nahlédnout v příloze č. I.

3.4.1 Specifikace produktu

Pro způsobilost k užívání zeměpisných označení musí zemědělský produkt nebo potravina vyhovovat specifikaci produktu. Specifikace produktu musí alespoň obsahovat:⁷¹

- název zemědělského produktu nebo potraviny, včetně zeměpisného označení,
- popis produktu, popřípadě včetně surovin a fyzikální, chemické, mikrobiologické vlastnosti produktu,
- vymezení zeměpisné oblasti,
- důkaz o tom, že produkt nebo potravina pochází z vymezené zeměpisné oblasti podle č. 2 odst. 1 písm. a) nebo b),
- popis metody získání produktu, případně původních a neměnných místních metod, údaje o balení,
- údaje potvrzující souvislost mezi jakostí nebo vlastnostmi zemědělského produktu a zeměpisným prostředím podle č. 2 odst. 1 písm. a) nebo souvislost mezi určitou jakostí, pověstí zemědělského produktu a zeměpisným původem podle č. 2 odst. 1 písm. b),
- název a adresu orgánů, které ověřují soulad s ustanoveními specifikace a jejich konkrétní úkoly,
- všechna zvláštní pravidla týkající se označování dotyčného zemědělského produktu,
- všechny náležitosti podle předpisů Společenství nebo vnitrostátních předpisů.

Příslušný úřad sleduje splnění podmínek pro zápis a splnění požadovaných náležitostí. Pokud žádosti něco chybí, tak je žadatel vyzván, aby žádost doplnil. Dále mu stanoví přiměřenou lhůtu, která nesmí být kratší než dva měsíce a také jej upozorní, že jinak bude řízení zastaveno. Dnem zápisu do rejstříku vzniká ochrana zeměpisného označení. Výrobky jsou označeny příslušným označením a symboly Společenství, jež jsou jim přiřazeny.⁷² Doba ochrany označení není omezena časově.⁷³

⁷¹ Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin [online]. Brusel : Evropská unie, 2006 [cit. 2012-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:093:0012:0025:CS:PDF>>.

⁷² JAKL, L. *Práva na označení a průmyslové vzory*. Praha : Metropolitní univerzita Praha, 2008. s. 108. ISBN 978-80-86855-36-3.

3.4.2 Systémy certifikace

Skutečnost, že byly dodrženy určité vlastnosti produktu nebo způsob produkce stanovené ve specifikaci, zaručují soukromé a vnitrostátní systémy certifikace jakosti zemědělských produktů a potravin. Tyto systémy se týkají široké škály opatření uplatňovaných v různých stádiích potravinového řetězce. Mohou fungovat mezi podniky nebo také mezi podniky a spotřebiteli. Systémy certifikace pro zemědělské produkty a potraviny v Evropské unii nevztahují jen na dodržování norem, jež jsou závazné. Vztahují se také na další požadavky týkající se ochrany životního prostředí, dobrých životních podmínek zvířat a další požadavky.⁷⁴

Zemědělci musí dodržovat spoustu pravidel týkajících se hospodaření, hygieny, zajištění odborného školení a další různé požadavky. Chráněná zeměpisná označení můžeme chápat jako označení, jež by mohlo pomoci zemědělcům udržet se na trhu. Pozitivní přínosy nejsou jen na straně zemědělců, ale i na straně samotných spotřebitelů produktů. Je to pozitivní impuls k důvěře v nabízené kvalitní produkty včetně společenských předpokladů. Spotřebitelé zatím nejsou dostatečně informováni o existenci zmíněných požadavků ani zeměpisných označení samotných.

⁷³ HORÁČEK, R., et al. *Zákon o ochranných známkách. Zákon o ochraně označení původu a zeměpisného označení. Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. s. 299. ISBN 978-80-7400-058-4.

⁷⁴ *Zemědělské produkty s CHOP a CHZO: Obrat ve výši 14,2 miliard EUR pro více než 800 produktů* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, 14. 7. 2010 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/newsletter-2010_cs.pdf>.

4 CHRÁNĚNÉ OZNAČENÍ ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN ČESKÉ REPUBLIKY

Používání specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin a s nimi spojených chráněných označení je v zájmu i České republiky, českých zemědělců a producentů kvalitních produktů. Jak již bylo zmíněno, mohou tím zvýhodnit své produkty, jež je vztahují k určité zeměpisné oblasti nebo jsou zpracovávány specifických způsobem.

Po vstupu do Evropské unie jsme získali právo na možnost takto označovat své produkty. Této příležitosti začali využívat producenti regionálních, lokálních a také méně známých produktů. I v zahraničí jsou nositeli značení spíše malé rodinné firmy, které produkují tradiční kvalitní výrobky než velcí výrobci. Ti staví spíše na vlastních značkách.⁷⁵ Vzhledem k celoevropské působnosti se ale tomuto způsobu označování přisuzuje jistá prestiž vnímaná v rámci rozsáhlejšího regionu.⁷⁶

Přehled výrobků zemí Evropské unie s chráněným označením je uveden v následující tabulce. Data byla čerpána k datu 25. 05. 2012 z databáze pro chráněná označení zemědělských produktů a potravin DOOR.

⁷⁵ Češi jsou v EU přeborníky na chráněné značky [online]. Praha : Asociace soukromého zemědělství, 2012, 26. 3. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://asz.cz/redakce/index.php?clanek=61562&lanG=cs&xuser=&slozka=5880&xsekce=6068>>.

⁷⁶ KŮTNER, D. Chráněná označení EU – od světových značek po jablka a cibuli [online]. České Budějovice : Modré noviny, 2012, 26. 03. 2012 [cit. 2012-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.modrenoviny.cz/celostatni/chranena-oznaceni-eu-od-svetovych-znacek-po-jablka-a-cibuli.html>>.

Tabulka č. 1: Počet výrobků s chráněným označením jednotlivých zemí Unie⁷⁷

Členský stát EU	Počet registrací
Itálie	243
Francie	191
Španělsko	155
Portugalsko	116
Řecko	94
Německo	82
Velká Británie	42
Polsko	33
Česká republika	32
Rakousko	14
Slovensko	13
Belgie	13
Slovinsko	11
Maďarsko	10
Nizozemsko	9
Finsko	8
Švédsko	6
Irsko	4
Lucembursko	4
Dánsko	3
Kypr	2
Litva	2
Bulharsko	1
Rumunsko	1
Lotyšsko	0
Malta	0
Estonsko	0

Zasloužilé prvenství v počtu chráněných označení v rámci Evropské unie má Itálie. O nulový počet označených výrobků se dělí Lotyšsko, Malta a Estonsko. V rámci Evropské unie je podle počtu udělených chráněných označení Česká republika na devátém místě mezi členskými zeměmi. Celkový počet chráněných označení v Evropské unii je 1089 produktů k datu 25. 05. 2012.

⁷⁷ DOOR [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>, vlastní výpočty.

Tabulka č. 2: Počet výrobků s chráněným označením států EU v přepočtu na 1 milion obyvatel⁷⁸

Členský stát EU	Počet registrací v přepočtu na 1 milion obyvatel
Portugalsko	10,90
Řecko	8,31
Lucembursko	7,97
Slovinsko	5,37
Itálie	4,03
Španělsko	3,37
Česká republika	3,05
Francie	2,95
Kypr	2,49
Slovensko	2,40
Rakousko	1,67
Finsko	1,49
Belgie	1,20
Německo	1,00
Maďarsko	1,00
Irsko	0,90
Polsko	0,86
Velká Británie	0,68
Švédsko	0,64
Litva	0,60
Nizozemsko	0,54
Dánsko	0,54
Bulharsko	0,13
Rumunsko	0,05
Malta	0,00
Lotyšsko	0,00
Estonsko	0,00

Za předpokladu přepočtu na 1 milion obyvatel se pořadí jednotlivých států poměrně změnilo. Na první pozici se dostalo Portugalsko, které tak nahradilo Itálii. Na druhém místě v pořadí je Řecko, jež je místo Francie. Poslední pozice vzhledem k nulovému počtu registrací zůstávají stejné. Česká republika se v této tabulce posunula na sedmou příčku před Francií a má tak jen o něco méně označených produktů než Itálie. A právě Itálie a Francie se dělí o první místa v počtu chráněných označení, jak již bylo uvedeno v tabulce č. 1.

⁷⁸ Vlastní analýza.

4.1 Chráněné označení Evropské unie českých výrobků

Česká republika se za dobu svého členství v Evropské unii zasloužila o deváté místo v žebříčku v porovnání s ostatními státy mezi celkovým počtem označených zemědělských produktů v systému chráněných označení. Celkový počet výrobků, jež jsou zaevidované v rejstříku k datu 25. 05. 2012, je 32.

4.1.1 Produkty s označením „chráněné zeměpisné označení“

Přehled zemědělských produktů s označením CHZO je uveden v následující tabulce. Seznam je chronologicky seřazen podle data zaevidování produktu.

Tabulka č. 3: České výrobky se označením CHZO⁷⁹

Poř. č.	Název produktu	Datum		
		Podání	Zveřejnění	Zaevidování
1	Chelčicko – Lhenické ovoce	23. 11. 2004	14. 09. 2011	24. 05. 2012
2	Karlovarské oplatky	20. 10. 2004	19. 04. 2007	29. 07. 2011
3	Karlovarské trojhránky	19. 10. 2004	19. 04. 2007	29. 07. 2011
4	Olomoucké tvarůžky	19. 10. 2004	04. 08. 2007	05. 08. 2010
5	Jihočeská zlatá niva	20. 10. 2004	21. 11. 2007	15. 01. 2010
6	Jihočeská niva	20. 10. 2004	21. 11. 2007	14. 01. 2010
7	Černá hora	19. 10. 2004	27. 03. 2009	06. 11. 2009
8	Březnický ležák	19. 10. 2004	17. 02. 2009	15. 10. 2009
9	Brněnské pivo	14. 10. 2004	05. 12. 2008	24. 07. 2009
10	Mariánskolázeňské oplatky	28. 04. 2004	11. 05. 2007	21. 05. 2009
11	Znojenské pivo	14. 10. 2004	25. 09. 2008	06. 05. 2009
12	České pivo	14. 10. 2004	14. 10. 2004	17. 10. 2008
13	Chodské pivo	-	07. 08. 2007	31. 05. 2008
14	Hořické trubičky	22. 09. 2004	18. 11. 2006	01. 03. 2008
15	Pardubický perník	-	08. 05. 2007	07. 02. 2008
16	Třeboňský kapr	-	22. 03. 2007	30. 11. 2007
17	Lomnické suchary	14. 09. 2004	16. 12. 2006	31. 08. 2007
18	Karlovarský suchar	20. 10. 2004	29. 11. 2006	22. 08. 2007
19	Štramberské uši	-	24. 06. 2006	07. 03. 2007
20	Budějovické pivo	-	-	23. 09. 2003
21	Budějovický měšťanský var	-	-	23. 09. 2003
22	Českobudějovické pivo	-	-	23. 09. 2003

⁷⁹ DOOR [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

Česká republika má v systému chráněného zeměpisného označení celkem 22 zemědělských produktů a potravin, které jsou charakteristické svou zeměpisnou polohou vztahující se k výrobě, zpracování nebo alespoň jedné části etapy výroby. Nejvyšší podíl výrobků se nachází ve *Třídě 2.1 Pivo* s počtem 9 produktů. Do této kategorie spadá Černá hora, Březnický ležák, Brněnské pivo, Znojenské pivo, České pivo, Chodské pivo, Budějovické pivo, Budějovický měšťanský var a Českobudějovické pivo. Hned poté s počtem 8 produktů je *Třída 2.4 Chléb, pečivo, cukrářské výrobky, cukrovinky, sušenky a ostatní pekařské zboží*. K této kategorii se vztahují Karlovarské oplatky, Karlovarské trojhránky, Mariánskolázeňské oplatky, Hořické trubičky, Pardubický perník, Lomnické suchary, Karlovarský suchar, Štramberské uši. *Třída 1.3 Sýry* skýtá výrobky 3, těmi jsou Olomoucké tvarůžky, Jihočeská zlatá niva, Jihočeská niva. Třeboňský kapr spadá do *Třídy 1.7 Čerstvé ryby, měkkýši a koryši a výrobky z nich získané*. Chelčicko – Lhenické ovoce spadá do *Třídy 1.6 Ovoce, zelenina a obiloviny v nezměněném stavu nebo zpracované*.

V současné době se o zápis do rejstříku uchází Valašský frgál. Valašský frgál má podanou žádost již od 04. 04. 2010. Dále Jihočeská zlatá niva a Jihočeská niva. Obě žádosti byly podány k datu 19. 03. 2012.

První tři zápisy do seznamu chráněných zeměpisných označení získala Česká republika již při vstupu do Unie, neboť zápis Budějovického piva, Budějovického měšťanského varu a Českobudějovického piva byl vyjednáán v přístupové smlouvě k Evropské unii. Učinili jsme tak jako jediní z nově přistupujících.⁸⁰

V postupu žádání mohou být vzneseny námitky proti zápisu konkrétní značky. U zápisu českých produktů se také námitky vyskytly a Česká republika se s nimi musela vypořádat. Jako příklad lze uvést zápis Karlovarských oplatků, kdy protestovalo Německo i Rakousko. Jejich výrobci totiž také používají svou verzi názvu „Karlsbad Oblaten“. Snaha české vlády o ochranu geografického názvu se nelíbila především sudetským Němcům, jejichž krajanská sdružení si na oplatky také dělala nárok.⁸¹ Karlovarské oplatky ale nejsou jediným případem, kdy byly řešeny otázky sporu. Další ukázkou nelehkého prosazování chráněného označení je Jihočeská niva, kdy proti

⁸⁰ *Všestarská cibule na seznamu potravin chráněných EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, 30. 10. 2010 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/080717c_cibule_cs.htm>.

⁸¹ SOUKUP, Z. *Karlovarské oplatky jsou chráněné Uníí, i přes protesty Němců* [online]. Praha : Idnes, 2011, 26. 05. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/karlovarske-oplatky-jsou-chranene-unii-i-pres-protesty-nemcu-pus-/ekonomika.aspx?c=A110526_110016_vary-zpravy_sou>.

registraci tohoto sýra podalo námitky Slovensko. To totiž mělo na základě své vnitrostátní legislativy zakotvenou ochrannou známku Jihočeská niva, která se vztahovala na název produktu.⁸² Ani Olomoucké tvarůžky nebyly prosazeny bez námitek. U tohoto produktu protestovalo především Rakousko a Německo.⁸³

Doba čekání na zápis českých výrobků jsou chronologicky uvedeny v následující tabulce. Údaje jsou počítány z hodnot v tabulce č. 2. Doba je počítána od data podání žádosti do data zaevidování, popřípadě od data zveřejnění v závislosti na dostupnosti údajů. Tento případ se týká produktů Chodské pivo, Pardubický perník, Třeboňský kapr a Štramberské uši.

⁸² PIRNEROVÁ, H. *Jihočeská niva zatím nedostane chráněné označení od EU* [online]. Praha : Idnes, 2008, 21. 05. 2008 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/eko_euro.aspx?c=A080521_122707_eko_euro_pin>.

⁸³ NĚMCOVÁ, V. *Olomoucké tvarůžky zatím nezískají ochranu od EU* [online]. Praha : Idnes, 2008, 05. 02. 2008 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/olomoucke-tvaruzky-zatim-neziskaji-ochranu-od-eu-fvf-/ekonomika.aspx?c=A080205_083948_ekonomika_vem>.

Tabulka č. 4: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u produktů s CHZO⁸⁴

Poř. č.	Název produktu	Doba čekání na zápis v letech
1	Budějovické pivo	0
2	Budějovický měšťanský var	0
3	Českobudějovické pivo	0
4	Třeboňský kapr	0,70
5	Štramberské uši	0,71
6	Pardubický perník	0,76
7	Chodské pivo	0,83
8	Karlovarský suchar	2,88
9	Lomnické suchary	3,00
10	Hořické trubičky	3,49
11	České pivo	4,07
12	Znojenské pivo	4,63
13	Brněnské pivo	4,84
14	Březnický ležák	5,06
15	Černá hora	5,12
16	Mariánskolázeňské oplatky	5,14
17	Jihočeská niva	5,31
18	Jihočeská zlatá niva	5,31
19	Olomoucké tvarůžky	5,88
20	Karlovarské trojhránky	6,87
21	Karlovarské oplatky	6,87
22	Chelčicko – Lhenické ovoce	7,61

Z tabulky je patrné, že proces vyřizování žádosti o zápis může být velmi zdoluhavý. Za předpokladu, že nebudou brány v potaz produkty, jež byly zaregistrovány při vstupu do Evropské unie, pouze 4 výrobky čekaly na vyřízení méně než rok. Průměrná doba čekání na zápis je přibližně 4 roky. Přesná doba čekání uvedená v letech je 4,12. Pokud zohledníme první 3 produkty, hodnota bude 3,56.

4.1.2 Produkty s označením „chráněné označení původu“

Následující tabulka uvádí chronologický seznam výrobků, jenž jsou nositeli označení CHOP. Tabulka řadí produkty dle data zaevidování. Data podání žádosti nejsou v tabulce zobrazeny, poněvadž tyto informace nejsou ve zdrojových podkladech uvedeny.

⁸⁴ Vlastní analýza.

Tabulka č. 5: České výrobky se označením CHOP⁸⁵

Poř. č.	Název produktu	Datum		
		Podání	Zveřejnění	Zaevidování
1	Všestarská cibule	-	28. 09. 2007	17. 07. 2008
2	Chamomilla bohemica	-	17. 10. 2007	11. 07. 2008
3	Český kmín	-	07. 08. 2007	21. 05. 2008
4	Nošovické kysané zelí	-	05. 05. 2007	07. 02. 2008
5	Pohořelický kapr	-	25. 08. 2006	09. 05. 2007
6	Žatecký chmel	-	26. 08. 2006	09. 05. 2007

Česká republika v současné době získala pro 6 výrobků chráněné označení původu. Nejpočetnější skupina produktů se nachází ve *Třídě 1.8 Ostatní produkty přílohy Smlouvy (koření atd.)*. Do této skupiny spadá Chamomilla bohemica neboli Český heřmánek, Český kmín a Žatecký chmel. Do *Třídy 1.6 Ovoce, zelenina a obiloviny v nezměněném stavu nebo zpracované* se nachází produkty 2 a to, Všestarská cibule a Nošovické kysané zelí. Posledním produktem je Pohořelický kapr, který patří do *Třídy 1.7 Čerstvé ryby, měkkýši a koryšci a výrobky z nich získané*. Aktuálně nemá Česká republika podanou žádnou žádost o zápis do této kategorie označení.

4.1.3 Produkty s označením „zaručená tradiční specialita“

Označení zaručená tradiční specialita mají v České republice pouze 4 výrobky, které patří do *Třídy 1.2 Masné výrobky (vařené, solené, uzené atd.)*. Označení ZTS se týká masných výrobků Liptovský salám, Lovecký salám, Spišské párky a Špekáčky. Aktuálně má Česká republika podané žádosti o zápis ZTS na výrobky Marmeláda meruňková, jahodová, linecká, Pomazánkové máslo a Pražská šunka.

Na této kategorii je zajímavé, že již získané označení Česká republika sdílí se Slovenskem, protože obě země měly o chráněné označení zájem a prosazovaly nároky na tato označení. Z těchto důvodů se domluvily na součinnosti. To je zatím v procesu udělování chráněných označení ojedinělou skutečností. Žádná jiná členská země dosud nepostupovala touto cestou. V průběhu roku 2009 byly ve spolupráci Ministerstva zemědělství, Českého svazu zpracovatelů masa a zejména se slovenskými kolegy z Ministerstva Pôdohospodarstva Slovenské republiky a Slovenského zväzu

⁸⁵ *DOOR* [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

spracovatel'ov mäsa zpracovány společně žádosti o zápis výrobků jako zaručené tradiční speciality bez výhrady názvu dnes již označených masných výrobků.⁸⁶

Tabulka č. 6: České výrobky označené ZTS⁸⁷

Poř. č.	Název produktu	Datum		
		Podání	Zveřejnění	Zaevidování
1	Liptovský salám	04. 08. 2006	22. 04. 2010	22. 02. 2011
2	Lovecký salám	04. 08. 2006	16. 04. 2010	22. 02. 2011
3	Spišské párky	18. 01. 2007	15. 04. 2010	22. 02. 2011
4	Špekáčky	21. 05. 2007	14. 04. 2010	22. 02. 2011

Jak je patrné, ani zaručené tradiční speciality se nevyhnuly letitému procesu udělování chráněného označení. Doba uvedená v letech, která je počítána od data podání žádosti do data zaevidování produktu, je chronologicky uvedena v tabulce níže.

Tabulka č. 7: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u produktů ZTS⁸⁸

Poř. č.	Název produktu	Doba čekání na zápis v letech
1	Špekáčky	3,81
2	Spišské párky	4,16
3	Lovecký salám	4,62
4	Liptovský salám	4,62

Na základě těchto údajů vyplývá, že průměrná čekací lhůta na zápis v letech do rejstříku je 4,30. Což je ještě o něco více než u CHZO.

4.2 Chráněné označení EU výrobků Slovenské republiky

Slovenská republika se stala členem Unie ve stejném roce jako Česká republika. Za dobu svého členství si také získala chráněná označení pro své výrobky. Jak již bylo uvedeno v tabulce č. 1, Slovenská republika si získala 13 chráněných označení. Slovenská republika má své produkty zařazeny buď jako zaručené tradiční speciality nebo využívá chráněného zeměpisného označení. V kategorii chráněné označení původu nemá Slovenská republika žádné své produkty. Slovenské výrobky zemědělské produkce jsou uvedeny v následující tabulce.

⁸⁶ SLÁDEK, F. *Aktuální problematika potravinářského průmyslu* [online]. Praha : Potravinářská Revue, 2010 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1801-9102. Dostupné z WWW: <<http://www.agral.cz/LinkClick.aspx?fileticket=VXt4RZZFwSc%3D&tabid=730&language=cs-CZ>>.

⁸⁷ DOOR [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

⁸⁸ Vlastní analýza.

Tabulka č. 8: Slovenské výrobky s označením „chráněné zeměpisné označení“⁸⁹

Poř. č.	Název produktu	Datum		
		Podání	Zveřejnění	Zaevidování
1	Zázrivský korbáčik	30. 10. 2007	13. 07. 2010	12. 03. 2011
2	Tekovský salámový syr	14. 04. 2008	24. 07. 2010	12. 03. 2011
3	Oravský korbáčik	04. 05. 2009	13. 07. 2010	12. 03. 2011
4	Slovenský oštiepok	30. 03. 2006	19. 12. 2007	26. 09. 2008
5	Slovenská bryndza	-	04. 10. 2007	17. 07. 2008
6	Slovenská parenica	-	24. 10. 2007	11. 07. 2008
7	Skalický trdelník	-	21. 04. 2007	15. 12. 2007

Většina těchto zemědělských produktů spadá do *Třídy 1.3 Sýry*. Patří sem Zázrivský korbáčik, Tekovský salámový syr, Oravský korbáčik, Slovenský oštiepok, Slovenská bryndza a Slovenská parenica. Skalický trdelník spadá do *Třídy 2.4 Chléb, pečivo, cukrářské výrobky, cukrovinky, sušenky a ostatní pekařské zboží*. V současné době nemá Slovensko podanou žádnou žádost o zaevidování nějakého výrobku.

V následující tabulce je počítána doba čekání na zápis do rejstříku v letech, jež pro své výrobky muselo vyčkat Slovensko. Údaje jsou počítány od data podání žádosti do zaevidování produktu. U výrobků Slovenská bryndza, Slovenská parenica a Skalický trdelník je pro výpočet brán v potaz datum zveřejnění žádosti, neboť data podání žádosti nebyly v databázi uvedeny. Údaje jsou chronologicky seřazeny.

Tabulka č. 9: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u slovenských CHZO⁹⁰

Poř. č.	Název produktu	Doba čekání na zápis v letech
1	Zázrivský korbáčik	3,41
2	Tekovský salámový syr	2,95
3	Slovenský oštiepok	2,53
4	Oravský korbáčik	1,88
5	Slovenská bryndza	0,80
6	Slovenská parenica	0,73
7	Skalický trdelník	0,66

Na základě těchto výpočtů je patrné, že také pro Slovenskou republiku je proces žádání o zápis do rejstříku zdoluhavý a trvá i několik let. Průměrná doba čekání na zápis

⁸⁹ DOOR [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

⁹⁰ Vlastní analýza.

u výrobků s chráněným zeměpisným označením je necelé 2 roky. Přesná hodnota uvedená v letech je 1,75.

Tabulka č. 10: Slovenské výrobky s označením „zaručené tradiční speciality“⁹¹

Poř. č.	Název produktu	Datum		
		Podání	Zveřejnění	Zaevidování
1	Liptovská saláma	04. 08. 2006	22. 04. 2010	22. 02. 2011
2	Lovecká saláma	04. 08. 2006	16. 04. 2010	22. 02. 2011
3	Spišské párky	18. 01. 2007	15. 04. 2010	22. 02. 2011
4	Špekačky	21. 05. 2007	14. 04. 2010	22. 02. 2011
5	Ovčí hrudkový syr	20. 10. 2006	27. 01. 2010	04. 11. 2010
6	Ovčí salašnícky udený syr	20. 10. 2006	16. 12. 2009	19. 10. 2010

Do této skupiny výrobků spadají již v předchozí části zmíněné produkty, jež jsou společné s Českou republikou. Samostatně označené má Slovensko Ovčí hrudkový syr a Ovčí salašnícky udený syr. Tyto produkty spadají do *Třídy 1.3 Sýry*. Aktuálně je podaná žádost o zápis do rejstříku Bratislavský rožok; Pressburger kipfel; Pozsonyi kifli.

Pro zaručené tradiční speciality je doba čekání v letech chronologicky zobrazena v tabulce č. 11.

Tabulka č. 11: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u slovenských ZTS⁹²

Poř. č.	Název produktu	Doba čekání na zápis v letech
1	Špekačky	3,81
2	Ovčí salašnícky udený syr	4,06
3	Ovčí hrudkový syr	4,10
4	Spišské párky	4,16
5	Lovecká saláma	4,62
6	Liptovská saláma	4,62

Pro výpočet byly použity data podání žádosti a data zaevidování konkrétního produktu. Pro zaručené tradiční speciality se průměrná doba čekání pohybuje také kolem 4 let. Přesná hodnota uvedená v letech je 4,23.

⁹¹ *DOOR* [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.

⁹² Vlastní analýza.

4.2.1 Komparace českých a slovenských chráněných označení

Je zřejmé, že obě země se aktivně podílejí na politice jakosti potravin a mají aktivní zájem označovat své zemědělské výrobky. Srovnání těchto dvou zemí v počtu již zaevidovaných jednotlivých chráněných označení je v tabulce níže.

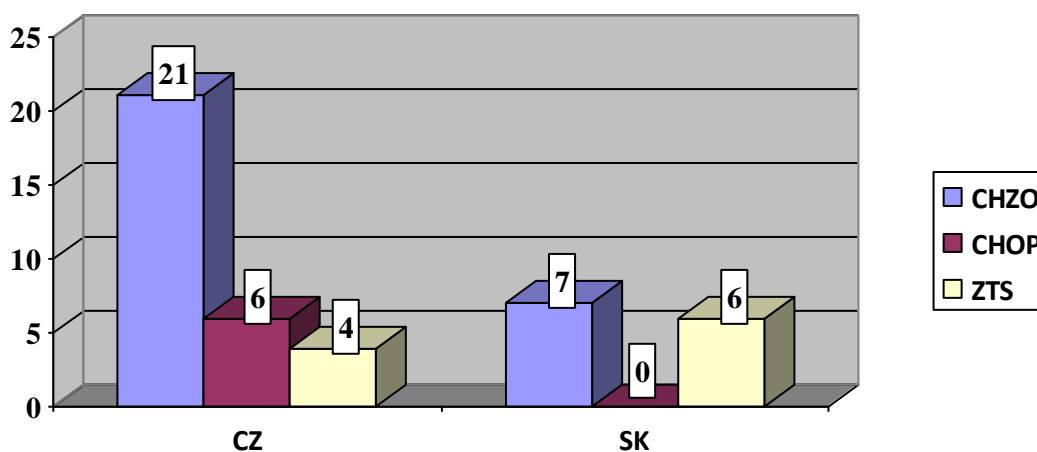
Tabulka č. 12: Chráněné označení České republiky a Slovenska⁹³

Stát	CHZO	CHOP	ZTS	Celkem
Česká republika	22	6	4	32
Slovenská republika	7	0	6	13

Česká republika je v oblasti označování zemědělských produktů aktivnější než Slovenská republika. V celkovém počtu chráněných označení má Česká republika o 18 označených zemědělských výrobků více. V jednotlivých kategoriích označení je nejmenší rozdíl u ZTS. Tato kategorie je také jediná, kdy Slovenská republika vlastní o 2 označení více než Česká republika, zbylá 4 jsou společná jak pro Slovenskou, tak pro Českou republiku. V kategoriích CHOP a CHZO má Česká republika označení více. V prvním případě o 6 a v druhém o 15 produktů.

Pro názornost slouží následující graf, jehož data jsou čerpána z tabulky č. 12.

Graf č. 1: Chráněné označení České republiky a Slovenska⁹⁴

Nejen čeští zemědělci, ale zemědělci v celé Unii vůbec mají zájem o politiku jakosti zemědělských produktů a chráněných označení, prostřednictvím nichž mohou označovat své zemědělské a potravinářské produkty. Je to možnost, jak své produkty ochránit před plagiátorstvem a ostatními způsoby, dle kterých by mohl být spotřebitel

⁹³ Vlastní analýza.

⁹⁴ Vlastní analýza.

oklamán. Samozřejmě, že se nejedná pouze o ochranu svých produktů, ale i o ekonomický prospěch. I ten může být zajištěn prostřednictvím této ochrany. To je možné doložit výsledkem studie, kterou provedlo Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova Evropské komise. Studie byla provedena v roce 2008 a týkala se 820 produktů zapsaných k tomuto datu v evropském rejstříku zeměpisných označení pro zemědělské produkty včetně piva (kromě vína a alkoholu). Studie zaznamenala stabilní růst obrátu produktů s CHOP a CHZO v letech 2005 až 2007, s přerušením pro produkty s CHOP v roce 2006. Studie ukazuje nárůst vývozu mimo Evropskou unii produktů s tímto označením nejen v jejich počtu, ale i hodnotě. V roce 2007 se obrát zemědělských produktů s CHZO a CHOP ve stadiu expedice odhadoval na 14,2 miliard EUR.⁹⁵ Což je částka, která odpovídá asi 2,5 % výdajů na spotřebu potravin v Evropské unii. Mimo jiné je srovnatelná s velkoobchodní hodnotou ekologických výrobků.⁹⁶

⁹⁵ *Zemědělské produkty s CHOP a CHZO: Obrát ve výši 14,2 miliard EUR pro více než 800 produktů* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, 14. 7. 2010 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/newsletter-2010_cs.pdf>.

⁹⁶ *Pracovní dokument o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Brusel : Evropský parlament, 2012, 4. 1. 2012 [cit. 2012-06-01]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dt/885/885376/885376cs.pdf>.

5 INFORMOVANOST SPOTŘEBITELŮ O CHRÁNĚNÝCH OZNAČENÍCH ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ A POTRAVIN V EVROPSKÉ UNII

Evropská komise nechala vypracovat studii, která zkoumala povědomí spotřebitelů o režimu chráněných označení. V rámci této studie byla uskutečněna analýza průzkumu informovanosti o symbolech chráněného zeměpisného označení a chráněného označení původu. Na základě tohoto průzkumu vyplynulo, že povědomí o této problematice je malé. A pravděpodobnost zvýšení informovanosti vzhledem k vymezeným prostředkům je také velmi nízká. Prozatím neexistuje žádná celková strategie pro řešení této otázky na úrovni Evropské unie. Prostor pro motivaci dalších producentů k účasti v tomto režimu existuje, zejména v těch státech, kde je využíván málo. V tuto chvíli jsou producenti zemědělských produktů a potravin odrazováni zdlouhavými postupy, s kterými se dosud setkávali.⁹⁷ Právě využívání chráněných označení ze strany producentů a míra informovanosti spotřebitelů je v těsné závislosti na účelnosti režimu zeměpisných označení.⁹⁸

5.1 Dotazníkové šetření

Pro zjištění informovanosti spotřebitelů týkající se vybraného tématu pro tuto bakalářskou práci bylo provedeno vlastní dotazníkové šetření. To probíhalo v měsíci květnu 2012 náhodným dotazováním kolemjdoucích. Vybraná lokalita pro průzkum byla před nákupním střediskem Tesco a Kaufland v městě Písek. Dotazníkové šetření bylo provedeno ve dnech 05. 05., 06. 05., 12. 05., 13. 05., 19. 05., 20. 05. 2012. Dotazník se skládá z 13 otázek. Vypracovaný dotazník, jenž sloužil k získání informací, je přílohou č. II. Průzkumu se zúčastnilo 156 respondentů. Další informace ohledně metodického postupu jsou uvedeny v kapitole 1.

Grafické znázornění odpovědí respondentů na jednotlivé otázky obsažené v dotazníku je následující:

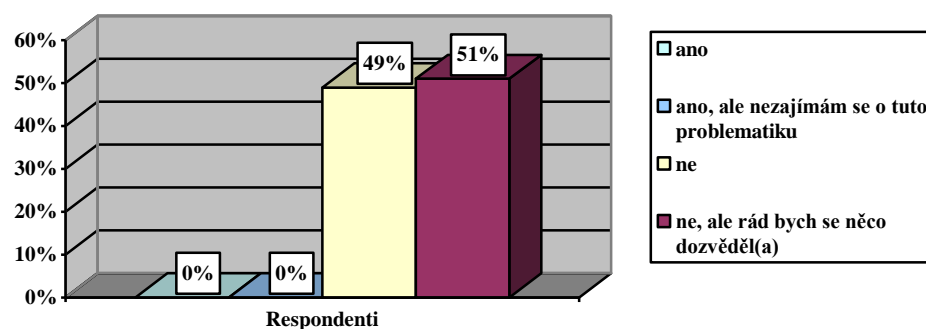
⁹⁷ Pracovní dokument o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný? [online]. Brusel : Evropský parlament, 2012, 4. 1. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dt/885/885376/885376cs.pdf>.

⁹⁸ Zvláštní zpráva č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný? [online]. Lucemburk : Evropský účetní dvůr, 2011 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1831-0788. Dostupné z WWW. <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dv/sr11_/sr11_cs.pdf>.

Otázka č. 1: Slyšeli jste někdy o pojmech týkajících se specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin?

Z výsledků je patrné, že žádný z respondentů není obeznámen s problematikou specifických systémů jakosti zemědělských produktů. 51 % respondentů neví o tomto tématu nic. Zbylých 49 % sice také vyjádřilo neznalost těchto pojmů, však projevilo zájem se dozvědět více informací.

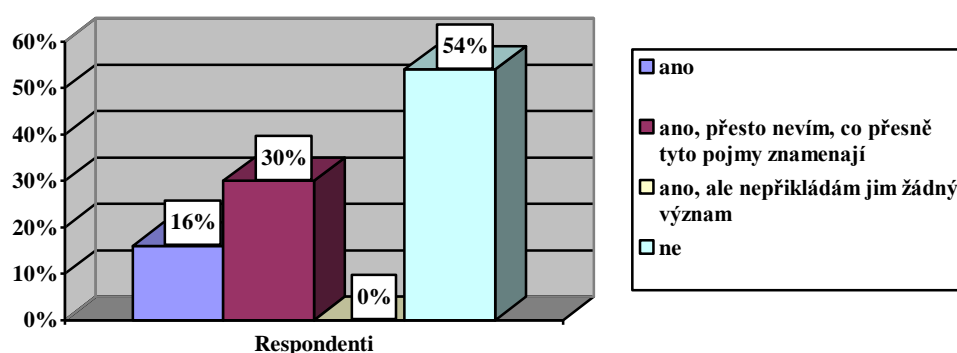
Graf č. 2: Povědomí o specifických systémech jakosti zemědělských produktů⁹⁹

Otázka č. 2: Znáte pojmy chráněná zeměpisná označení (CHZO/PDO) a chráněná označení původu (CHOP/PGI)?

Znalost konkrétních chráněných označení je nízká, většina respondentů nezná tyto pojmy (54 %), nebo pokud znají, přesně nevědí o jejich významu (30 %). Pouhých 16 % uvedlo, že dotazované pojmy znají.

Graf č. 3: Znalost konkrétních chráněných označení¹⁰⁰

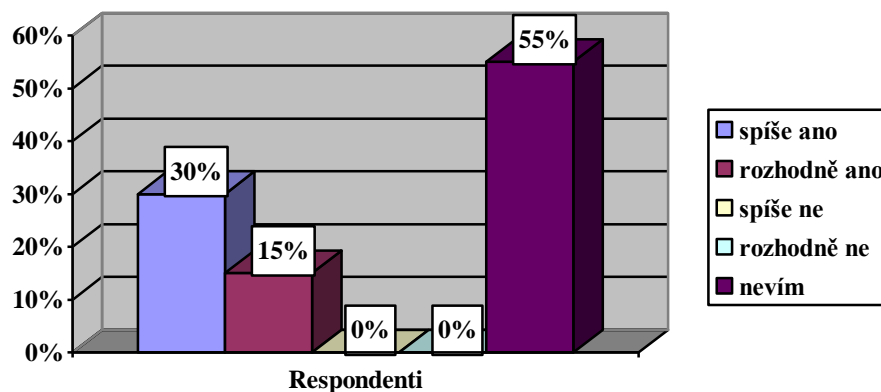
⁹⁹ Vlastní analýza.

¹⁰⁰ Vlastní analýza.

Otázka č. 3: Myslíte si, že takto označené výrobky jsou pro ČR přínosem?

Žádný z respondentů nedospěl k názoru, že užívání chráněných označení není pro ČR výhodné. Většina respondentů (55 %), ale zvolila odpověď „nevím“, 30 % respondentů „spíše ano“ a 15 % respondentů „rozhodně ano“.

Graf č. 4: Přínosy chráněných označení pro ČR¹⁰¹

Otázka č. 4: Pokud ano, v čem konkrétně myslíte?

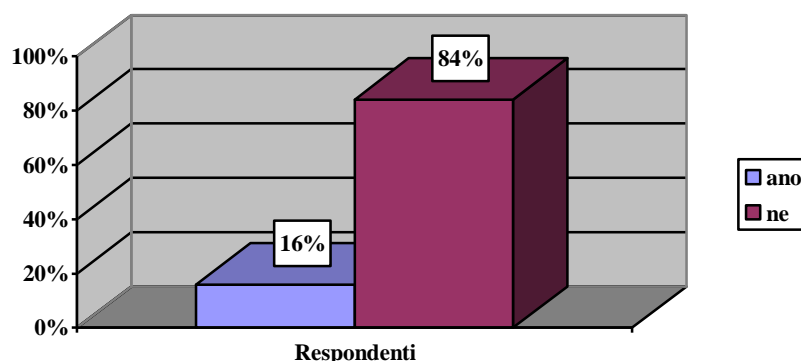
Na předcházející otázku, která souvisí s touto, reagovalo kladně 45 %. Což je 70 respondentů z celkových 156. Přesto pouze několik tázaných na tuto otázku odpovědělo. Nejčastější odpovědi se vztahovaly k ochraně výrobce, k originalitě konkrétní značky nebo k zaručenému postupu výroby. Dle vlastního názoru je to zapříčiněno nízkou informovaností a znalostí problematiky jako takové.

Otázka č. 5: Znáte nějaké konkrétní výrobky s tímto označením?

Na tuto otázku naprostá většina dotazovaných (84 %) odpověděla, že žádné takto označené výrobky neznají. Za zmínku stojí fakt, že pokud byl uveden konkrétní příklad produktu s chráněným označením, dotazovaní většinou věděli o jejich ochraně nebo značce. Žádný z nich si ale tyto produkty nespojil s chráněným označením Evropské unie. Jako příklad byl nejčastěji uveden Pardubický perník nebo Třeboňský kapr. Pouhých 16 % respondentů odpovědělo, že dotazované produkty znají.

¹⁰¹ Vlastní analýza.

Graf č. 5: Znalost výrobků s CHZO nebo CHOP¹⁰²

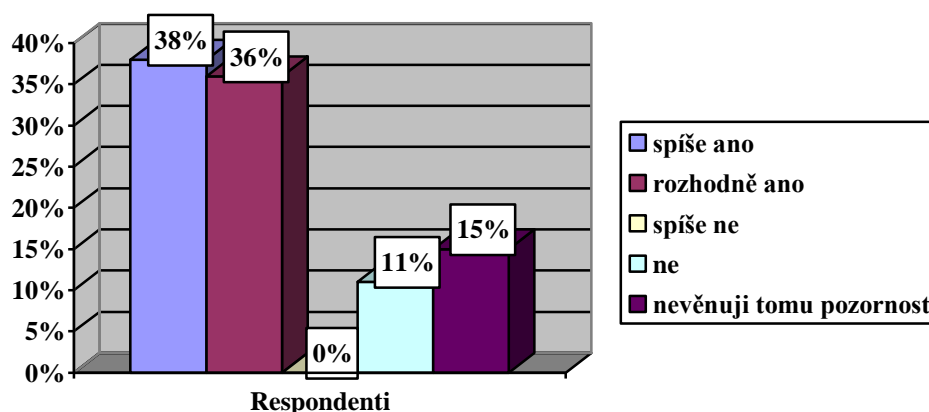
Otázka č. 6: Pokud ano, tak jaké produkty?

Na tuto otázku odpovědělo 16 % tázaných. Na základě této otázky lze zhodnotit, že mezi nejznámější produkty patří Třeboňský kapr, Pardubický perník, Špekáčky, Olomoucké tvarůžky, České pivo a Karlovarské oplatky.

Otázka č. 7: Upřednostňujete při nákupu potravin české, slovenské výrobky nebo regionální potraviny?

Naprostá většina dotazovaných (74 %) upřednostňuje produkty z České republiky, Slovenska nebo regionální potraviny. Zbylí respondenti, dle uvedených odpovědí, nevěnují pozornost nakupovaným produktům nebo české, slovenské a regionální potraviny neupřednostňují před ostatními (26 %).

Graf č. 6: Preference českých, slovenských a regionálních potravin¹⁰³

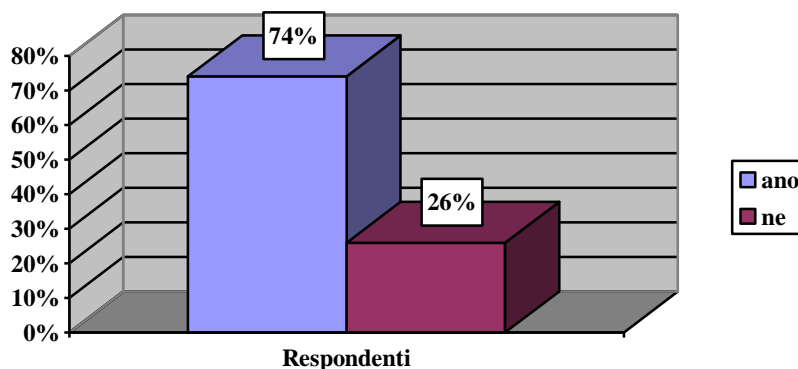
Otázka č. 8: Jste ochotni za kvalitní výrobky zaplatit vyšší cenu?

Z grafu vyplývá, že 74 % tázaných je ochotno si za kvalitní výrobek připlatit. Ostatní respondenti upřednostňují potraviny levnější, celkem zbylých 26 %.

¹⁰² Vlastní analýza.

¹⁰³ Vlastní analýza.

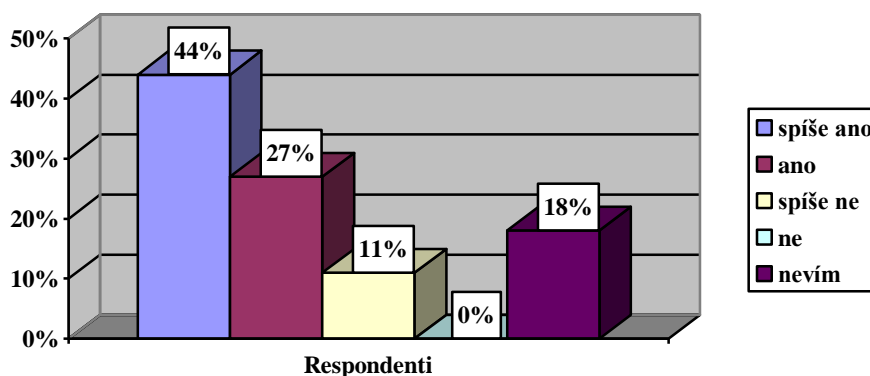
Graf č. 7: Ochota respondentů zaplatit vyšší cenu za kvalitu výrobku¹⁰⁴

Otázka č. 9: Myslíte si, že se firmám vyplatí takto chránit své produkty?

Většina účastníků průzkumu (71 %) se domnívá, že systém chráněných označení je pro firmy výhodné. Ačkoliv se ne všichni respondenti v problematice orientují, přisuzují určitý kladný potenciál označování českých produktů. 11 % dotázaných si myslí, že označování a ochrana výrobků není pro firmy tolik výhodné, však nikdo z nich rezolutně tuto možnost neodmítl. A 18 % respondentů neví, zda je chráněné označení pro firmy výhodné či nikoliv.

Graf č. 8: Přínosy chráněných označení pro firmy

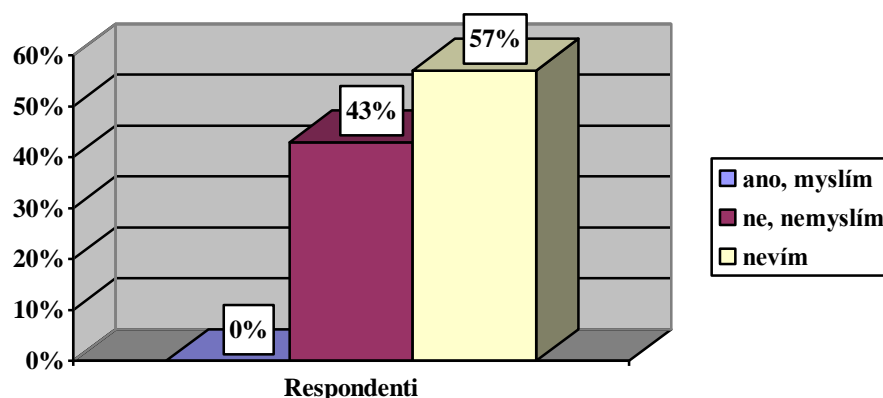

Otázka č. 10: Myslíte si, že informovanost o takto označených výrobcích je dostačující?

57 % respondentů neví, zda je informovanost o systému chráněných označení dostačující, zbylí respondenti (43 %) považují informace za nedostatečné. To může být do jisté míry zapříčiněno nízkou orientací v daném tématu. Někteří respondenti totiž zaměňují chráněné zeměpisné označení s regionálními značkami potravin.

¹⁰⁴ Vlastní analýza.

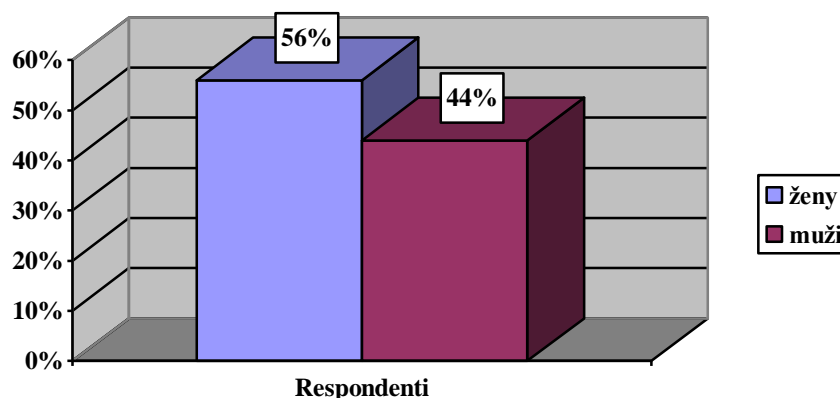
Graf č. 9: Informovanost o chráněných označeních¹⁰⁵

Otázka č. 11: Uved'te, prosím Vaše pohlaví?

Celkový počet respondentů byl 156. V rámci tohoto průzkumu, realizovaného náhodným výběrem, bylo většinové zastoupení žen, které činilo 56 % (87). Mužů bylo dotázáno 44 % (69).

Graf č. 10: Rozdělení respondentů dle pohlaví¹⁰⁶

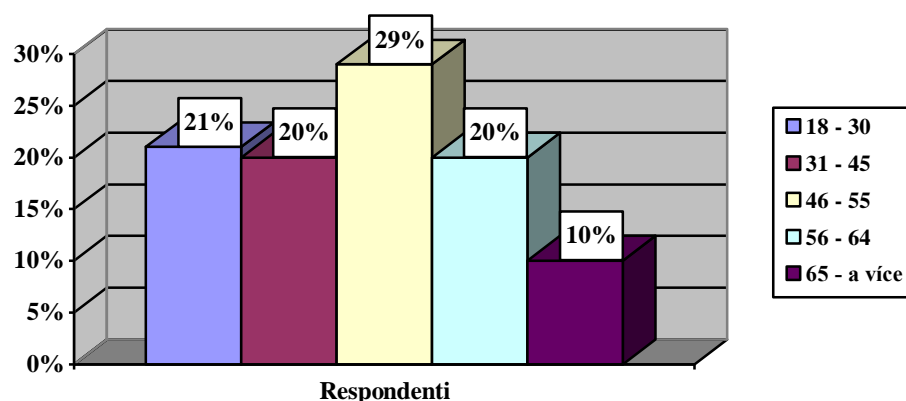
Otázka č. 12: Do jaké věkové kategorie spadáte?

Věkové kategorie respondentů byly poměrně vyrovnané. Nejpočetnější kategorií byla věková skupina v rozmezí 46 – 55 let, která skýtala 29 % tázaných, tu následovala kategorie věku 18 – 30 s 21 % zastoupením, skupina 31 – 45 let skýtala 20 % dotázaných a věkové rozmezí 56 – 64 let bylo také zastoupeno 20 %. Nejméně početná skupina tázaných spadala do kategorie věku 65 – a více let, jež činila pouze 10 % zastoupení.

¹⁰⁵ Vlastní analýza.

¹⁰⁶ Vlastní analýza.

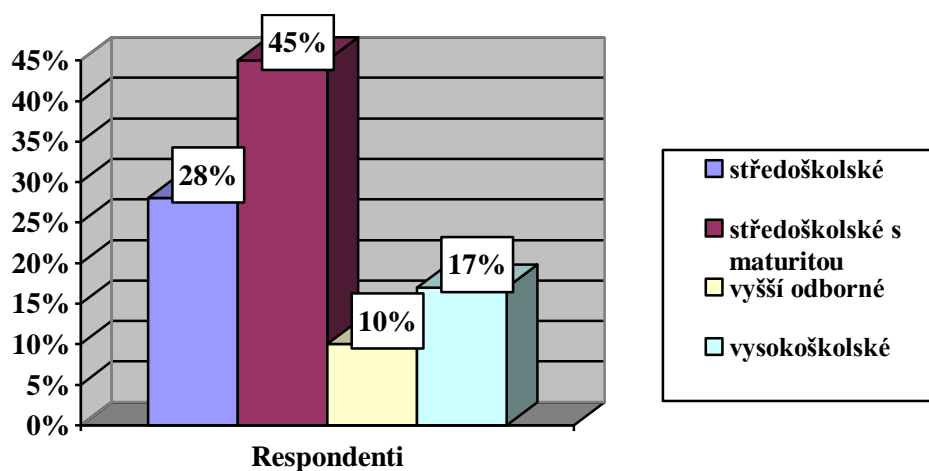
Graf č. 11: Rozdělení respondentů dle věkových kategorií¹⁰⁷

Otázka č. 13: Vyplňte, prosím, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Z grafu vyplývá, že respondenti nejčastěji dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou. Tohoto vzdělání dosáhlo celých 45 %. Vzdělání středoškolského dosáhlo 28 % a vysokoškolsky vzdělaní respondenti zastupovali 17 %. Nejméně respondentů mělo vyšší odborné vzdělání a to pouze 10 %.

Graf č. 12: Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání¹⁰⁸

5.1.1 Zhodnocení dotazníkového šetření

Jak již bylo zmíněno, dotazníkového šetření se zúčastnilo 156 respondentů, z toho bylo 87 žen (56 %) a 69 (44 %) mužů. V rámci šetření bylo stanoveno pět věkových kategorií, kdy nejpočetnější byla skupina 46 – 55 let. Tu zastupovalo 29 % tázaných. V rámci tohoto průzkumu dosáhli nejčastěji účastníci středoškolského vzdělání s maturitou (45 %) a hned následně vzdělání středoškolského (28 %).

¹⁰⁷ Vlastní analýza.

¹⁰⁸ Vlastní analýza.

Z vlastního šetření vyplývá, že informovanost o chráněných označeních je nízká. Pouze 16 % respondentů přesně potvrdilo, že chráněná označení znají. Dalších 30 % mělo nějaké povědomí, ale přesně nedokázali odpovědět, čeho se tyto označení týkají. Zbylých 54 % nevědělo o tématu nic. Vzhledem k okolnosti založení systému chráněného označení již v roce 1992, je dle vlastního názoru informovanost velmi malá. Pouze 16 % respondentů bylo schopno uvést na základě spojení s označením CHZO a CHOP příklad konkrétního produktu. Z šetření vyplývá, že mezi nejznámější výrobky patří Pardubický perník, Třeboňský kapr, Olomoucké tvarůžky, Karlovarské oplatky, České pivo a Špekáčky. Zajímavý zůstává fakt, že zbylí respondenti nebyli schopni si na základě uvedení konkrétního příkladu spojit výrobky s tímto chráněným označením. Věděli ale, že nějakou značku nebo ochranu mají.

Z dotazníku také vyplývá, že přes nízkou informovanost a znalost tohoto tématu přikládají dotazovaní tomuto systému ochrany určitý význam. Na otázku, zda jsou označené výrobky přínosem pro ČR, odpovědělo 45 % kladně. 78 % kladnou většinu získala i otázka, zda se firmám vyplatí takto chránit své produkty.

Skutečnost, že poměrná část respondentů do systému chráněných označení zařazuje i značky, které do tohoto systému ochrany nespádají, potvrzuje neúplnost a nekonkrétnost poskytnutých informací.

ZÁVĚR

Společná zemědělská politika Evropské unie je jednou z nejkompexnějších, ale také nejkomplicovanějších politik Unie. Cílem společné zemědělské politiky bylo dosažení potravinářské soběstačnosti jednotlivých členských států, což se v rámci politiky uskutečnilo. Však od svého počátku byla velkou finanční zátěží rozpočtu Unie, prošla si řadou změn a reforem a stále se vyvíjí. I v budoucnosti tato politika vyžaduje reformy. Nejen pro zajištění jejího fungování, ale také umožnění zemědělským subjektům úspěšně konkurovat na evropském trhu.

V rámci společné zemědělské politiky vznikla Politika kvality zemědělských produktů, jež se zabývá kvalitou potravin. V poslední době jsme se mohli setkat s rostoucími nároky na jakost zemědělských produktů. Snahou Evropské unie je podporovat poctivé zemědělce a producenty výrobků. Pro tento účel vznikl systém chráněných označení zemědělských produktů a potravin, kdy jeho založení se datuje k roku 1992. V rámci tohoto systému ochrany mohou výrobci žádat o tři možné druhy ochrany. Těmi jsou chráněná zeměpisná označení – CHZO, chráněné označení původu – CHOP a zaručené tradiční speciality – ZTS. Smysl tohoto systému nespočívá pouze v ochraně výrobce, ale také spotřebitele. Výrobci tyto značky zaručují vlastní originalitu produktu a ochranu proti plagiátorství konkurenčních výrobců. Spotřebitelé pak mají záruku určité kvality a pravosti výrobků. Oproti jiným značkám, které se v posledních letech na trhu objevily, mají tyto chráněná označení výhodu platnosti v celé Evropské unii a známost i v dalších zemích. Tato problematika se také setkává s jistými vadami. Ty jsou dle vlastního názoru autorky v nedostatku poskytovaných informací nejen na straně spotřebitelů, ale i producentů samotných. Lze tak usoudit z nulového počtu registrací v systému chráněných označení některých členských států, konkrétně Malty, Lotyšska a Estonska. V tomto ohledu Česká republika patří mezi nejaktivnější členy Unie. Za dobu svého členství získala 32 registrací, z toho 3 chráněné označení byly vyjednané v přístupových smlouvách k EU. V pořadí států podle počtu registrovaných produktů se Česká republika řadí na deváté místo v žebříčku. Polsko má pouze o 1 registraci více, než ČR. Polsko je také téměř čtyřikrát větší než Česká republika. Systém chráněných označení je jedním ze způsobů, jak mohou čeští zemědělci a producenti výrobků chránit své produkty a podporovat je na trhu v záplavě levných a značně nekvalitních náhražek. Jako příklad lze uvést v současné době tolik diskutované zahlcení českého trhu polskými výrobky nejistého původu a složení. Nutno také podotknout, že systém chráněných označení má i jistý ekonomický následek. Obrat

zemědělských produktů s CHOP a CHZO činil téměř 15 miliard EUR. A potenciál těchto výrobků se zvyšuje. Tuto skutečnost dokládá „Newsletter“ Evropské komise „Zemědělské produkty s CHOP a CHZO: Obrat ve výši 14,2 miliard EUR pro více než 800 produktů“ z roku 2010, na který je odkazováno v textu bakalářské práce.

Již zmíněná skutečnost neexistence registrací v některých členských státech Unie, může být do jisté míry přikládána faktu zdlouhavého procesu udělování chráněných označení, který je na příkladu České republiky a Slovenska evidentní. Ten se mnohdy stává i letitou záležitostí. Česká republika čeká na zápis do rejstříku chráněných označení v průměru 4 roky. Kdy nejkratší doba čekání na zápis do rejstříku byla necelý rok a to u označení Třeboňského kapra. Naopak o nejdelší dobu čekání se zasloužilo Chelčicko – Lhenické ovoce, které na zápis čekalo téměř 8 let. Slovensko čeká na zápis v průměru necelé 2 roky. Nižší průměrná doba čekání je také zapříčiněna podstatně menším počtem registrací. Kdy ČR má celkem označeno 32 zemědělských produktů a potravin a Slovensko pouze 13. Nejkratší doba čekání Slovenska na zápis produktu je necelý 1 rok a nejdelší pak necelých 5 let. Tyto skutečnosti mohou být jednou z příčin nezájmu některých producentů takto chránit své produkty a výrobky. Je nutno zmínit spolupráci ČR a Slovenska, kdy tyto státy podávají žádosti o společné registrace. V současné době mají 4 společná chráněná označení (ZTS). Tento fakt je zatím v Evropské unii ojedinělý. Tato spolupráce zabraňuje diplomatickým roztržkám mezi členskými státy, jako už tomu bylo v mnohých případech. Jako příklad lze uvést spor o Karlovarské trojhránky mezi ČR a SRN.

Autorka vidí nedostatky nejen ve zdlouhavém procesu udělení chráněného označení, ale i v nedostatečnosti poskytnutých informací spotřebitelům. Kromě vlastního dotazníkového šetření, jehož výsledek dokládá tento fakt, je možno skutečnost doložit i „Zvláštní zprávou č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován tak, aby byl účelný?“¹⁰⁹ z roku 2011, jež byla zpracována Evropským účetním dvorem. Z vlastního šetření autorky vyplývá nejen nedostatečná informovanost spotřebitelů, však i fakt, že se spotřebitelé často v problematice vůbec neorientují a spojují si chráněné označení Evropské unie s regionálními značkami. Nízká orientace v problematice může být také způsobena devalvací označování výrobků i ostatních značek, jenž spotřebitele může mást.

¹⁰⁹ *Zvláštní zpráva č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Lucemburk : Evropský účetní dvůr, 2011 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1831-0788. Dostupné z WWW. <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dv/sr11_/sr11_cs.pdf>.

Závěrem lze říci, že systém chráněných označení v rámci politiky jakosti EU se setkává s pozitivním ohlasem, ale za dobu jeho existence je povědomí stále velice malé. V budoucích letech by jistě bylo příznivé, kdyby se efektivněji využívaly finanční prostředky určené na propagaci specifických systémů jakosti nejen u spotřebitelů, ale i producentů, uskutečnily se změny v procesu udělování chráněných označení. Za úvahu stojí zkrácení lhůty pro případné námitky ostatních členských států a důslednější seznámení producentů s principem a rozsahem ochrany. Zároveň producenty motivovat k ochraně jejich výrobků, například na základě ekonomických aspektů v podobě zvýšení zisku. Na straně spotřebitelů zpřesnit poskytované informace a jasněji objasnit užívané symboly a jejich smysl i rozsah. Nutno zmínit, že v poslední době se častěji symboly objevují například na letácích jednotlivých supermarketů, však je dle vlastního názoru autorky problematika stále považována za nedostatečně objasněnou.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 343 s. ISBN 978-80-86708-32-4.
2. FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 803 s. ISBN 978-80-7325-223-6.
3. HAD, M., et al. *Česká republika v Evropské unii, členství, přínosy, výzvy*. Praha : Linde Praha, a. s., 2006. 200 s. ISBN 80-7201-611-3.
4. HORÁČEK, R., et al. *Zákon o ochranných známkách. Zákon o ochraně označení původu a zeměpisného označení. Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2008. 299 s. ISBN 978-80-7400-058-4.
5. JAKL, L., et al. *Ochranné známky a označení původu*. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2002. 267 s. ISBN 80-7282-017-6.
6. JAKL, L. *Práva na označení a průmyslové vzory*. Praha : Metropolitní univerzita Praha, 2008. 251 s. ISBN 978-80-86855-36-3.
7. KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie, příležitost pro změnu*. 2. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 630 s. ISBN 978-80-7400-011-9.
8. KOPECKÁ, S. *Evropská unie a ochrana průmyslového vlastnictví*. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2002. 85 s. ISBN 80-7282-025-7.
9. MALÝ, J. *Obchod s nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know – how, ochranné známky*. Praha : C. H. Beck, 2002. 257 s. ISBN 80-7179-320-5.
10. NEUMANN, P. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace*. Praha : Oeconomica, 2004. 66 s. ISBN 80-245-0814-1.
11. PĚLUCHA, M., et al. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha : Ireas, 2006. 162 s. ISBN 80-86684-42-3.
12. PLOCHOVÁ, B., et al. *Česká republika a Evropská unie*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. 134 s. ISBN 80-245-0452-9.
13. SLOVÁKOVÁ, Z. *Průmyslová vlastnictví*. Praha : LexisNexis CZ s. r. o., 2006. 171 s. ISBN 80-86920-08-9.
14. ŠTRACH, P. *Mezinárodní management*. Praha : Grada Publishing a. s., 2009. 168 s. ISBN 978-80-247-2987-9.

15. VEBER, J., et al. *Řízení jakosti a ochrana spotřebitele*. Praha : Grada Publishing a. s., 2007. 204 s. ISBN 978-80-247-1782-1.

Elektronické zdroje

1. *Budoucnost SZP do roku 2020: Řešení problémů v oblasti potravin a přírodních zdrojů a územní politiky (KOM/2010/672 v konečném znění)* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 2010, 9. 12. 2010 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/148908/_2__Sdeleni_EK_CZ_.PDF>.
2. *Češi jsou v EU přeborníky na chráněné značky* [online]. Praha : Asociace soukromého zemědělství, 2012, 26. 3. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://asz.cz/redakce/index.php?clanek=61562&lanG=cs&xuser=&slozka=5880&xsekce=6068>>.
3. *DOOR* [online]. Brusel : Evropská komise, 2012 [cit. 2012-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>>.
4. FAJMON, H. *Zemědělství a osud Evropy* [online]. Praha : Revuepolitika, 2005, 20. 7. 2005 [cit. 2012-05-15]. ISSN 1803-8468. Dostupné z WWW: <<http://www.revuepolitika.cz/clanky/573/zemedelstvi-a-osud-evropy>>.
5. *Hodnocení politiky SZP v oblasti chráněného označení původu (CHOP) a chráněného zeměpisného označení (CHZO)* [online]. Brusel : Evropská komise, 2008 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pdopgi/short_sum_cs.pdf>.
6. *Kontrolní činnost* [online]. Praha : Státní zemědělská a potravinářská inspekce, 2012, 13. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1002118&docType=ART&nid=11314&chnum=9>>.
7. KÜTNER, D. *Chráněná označení EU – od světových značek po jablka a cibuli* [online]. České Budějovice : Modré noviny, 2012, 26. 03. 2012 [cit. 2012-05-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.modrenoviny.cz/celostatni/chranena-oznaceni-eu-od-svetovych-znacek-po-jablka-a-cibuli.html>>.
8. MACHÁLEK, E. *Evropská komise představila plán pro perspektivní společnou zemědělskou politiku po roce 2013* [online]. Praha : BioGama, 2003 [cit. 2012-06-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalnifondy.info/clanek.php?clanek=4217>>.

9. *Mezinárodní zápis* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2011, 10. 10. 2011 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/mezinarodni-zapis>>.
10. *Ministři zemědělství si vyměňovali názory na reformu SZP* [online]. Praha : Vláda České republiky, 2011, 15. 12. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8451/20060/clanek/zemedelstvi-a-rybolov-v-listopadu-2011>>.
11. *Národní přihláška – informace* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2011, 11. 10. 2011 Úřad průmyslového vlastnictví [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/narodni-prihlaska-informace.html>>.
12. *Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin* [online]. Brusel : Evropská unie, 2006 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:093:0012:0025:CS:PDF>>.
13. NĚMCOVÁ, V. *Kvalitu špekáčků a „lovčáku“ ochrání unijní značka* [online]. Praha : Idnes, 2012, 21. 2. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/kvalitu-speacku-a-lovecaku-ochrani-unijni-znacka-fv5-/ekonomika.aspx?c=A110221_165437_ekonomika_vem>.
14. NĚMCOVÁ, V. *Olomoucké tvarůžky zatím nezískají ochranu od EU* [online]. Praha : Idnes, 2008, 05. 02. 2008 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/olomoucke-tvaruzky-zatim-neziskaji-ochranu-od-eu-fvf-/ekonomika.aspx?c=A080205_083948_ekonomika_vem>.
15. *Označení původu a zeměpisná označení Společenství* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2012, 20. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0>>.
16. *PDO, PGI, TSG logos for download* [online]. Brusel : European Commission, 2012, 07. 03. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm>.
17. PIRNEROVÁ, H. *Jihočeská niva zatím nedostane chráněné označení od EU* [online]. Praha : Idnes, 2008, 21. 05. 2008 [cit. 2012-05-19]. Dostupné

z WWW:

<http://ekonomika.idnes.cz/eko_euro.aspx?c=A080521_122707_eko_euro_pin>

18. *Pracovní dokument o zvláštní zprávě Evropského účetního dvora č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Brusel : Evropský parlament, 2012, 4. 1. 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW:
<http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dt/885/885376/885376cs.pdf>.
19. *Regulace potravin v EU* [online]. Praha : Egonov.cz, 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/ctete/clanky/regulace-jakosti-potravin-v-eu_3.html>.
20. SLÁDEK, F. *Aktuální problematika potravinářského průmyslu* [online]. Praha : Potravinářská Revue, 2010 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1801-9102. Dostupné z WWW:
<<http://www.agral.cz/LinkClick.aspx?fileticket=VXt4RZZFwSc%3D&tabid=730&language=cs-CZ>>.
21. SOUKUP, Z. *Karlovarské poplatky jsou chráněné Unií, i přes protesty Němců* [online]. Praha : Idnes, 2011, 26. 05. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z WWW:
<http://ekonomika.idnes.cz/karlovarske-oplatky-jsou-chranene-unii-i-pres-protesty-nemcu-pus-/ekonomika.aspx?c=A110526_110016_vary-zpravy_sou>.
22. *Systém chráněných zeměpisných označení* [online]. Praha : Eagri, 2009, 25. 12. 2009 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW:
<<http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/aktuality/system-chranenych-zemepisnych-oznaceni.html>>.
23. ŠÍMOVÁ, K. *Výdaje rozpočtu EU* [online]. Praha : Euroskop, 2012 [cit. 2012-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpoctu-eu/>>.
24. ŠULCOVÁ, J. *Karlovarské poplatky - chráněné zeměpisné označení EU* [online]. Praha : Ochranné známky online, 2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW:
<<http://ochranne-znamky-online.blogspot.com/2011/05/karlovarske-oplatky-zemepisne-oznaceni.html>>.
25. *V kuřatech z dovozu je třikrát více bakterií než v českých, říká Agrární komora* [online]. Praha : Novinky, 2010, 14. 9. 2010 [cit. 2012-05-15]. Dostupné

- z WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/211391-v-kuratech-z-dovozu-je-trikrat-vice-bakterii-nez-v-ceskych-rika-agrarni-komora.html>>.
26. *Všestarská cibule na seznamu potravin chráněných EU* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, 30. 10. 2010 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/news/080717c_cibule_cs.htm>.
27. *Zelená kniha o jakosti zemědělských produktů: normy pro produkty, požadavky na hospodaření a systémy jakosti (KOM/2008/0641 konečném znění)* [online]. Brusel : Komise Evropských společenství, 2008 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/policy/consultation/greenpaper_cs.pdf>.
28. *Zemědělské produkty s CHOP a CHZO: Obrat ve výši 14,2 miliard EUR pro více než 800 produktů* [online]. Brusel : Evropská komise, 2010, 14. 7. 2010 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/newsletter-2010_cs.pdf>.
29. *Zeměpisná označení a označení původu potravin* [online]. Praha : Egonov.cz, 2012 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW: <http://www.egonov.cz/clanky_19.html>.
30. *Zvláštní zpráva č. 11 – Je režim zeměpisných označení koncipován a řízen tak, aby byl účelný?* [online]. Lucemburk : Evropský účetní dvůr, 2011 [cit. 2012-05-19]. ISSN 1831-0788. Dostupné z WWW. <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documentss/cont/dv/sr11/_/sr11_cs.pdf>.

SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Výdaje na zemědělství v letech 1958 – 2008.....	14
Obrázek č. 2: Chráněné označení původu, protected designation of origin.....	25
Obrázek č. 3: Chráněné zeměpisné označení, protected geographical indication...	26
Obrázek č. 4: Zaručená tradiční specialita, traditional speciality guaranteed.....	26

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet výrobků s chráněným označením jednotlivých zemí Unie.....	35
Tabulka č. 2: Počet výrobků s chráněným označením států EU v přepočtu na 1 milion obyvatel.....	36
Tabulka č. 3: České výrobky se označením CHZO.....	37
Tabulka č. 4: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u produktů s CHZO.....	40
Tabulka č. 5: České výrobky se označením CHOP.....	41
Tabulka č. 6: České výrobky označené ZTS.....	42
Tabulka č. 7: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u produktů ZTS.....	42
Tabulka č. 8: Slovenské výrobky s označením „chráněné zeměpisné označení“ ...	43
Tabulka č. 9: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u slovenských CHZO....	43
Tabulka č. 10: Slovenské výrobky s označením „zaručené tradiční speciality“.....	44
Tabulka č. 11: Doba čekání na zápis do rejstříku v letech u slovenských ZTS.....	44
Tabulka č. 12: Chráněné označení České republiky a Slovenska.....	45

Seznam grafů

Graf č. 1: Chráněné označení České republiky a Slovenska.....	45
Graf č. 2: Povědomí o specifických systémech jakosti zemědělských produktů....	48
Graf č. 3: Znalost konkrétních chráněných označení.....	48
Graf č. 4: Přínosy chráněných označení pro ČR.....	49
Graf č. 5: Znalost výrobků s CHZO nebo CHOP.....	50
Graf č. 6: Preferenze českých, slovenských a regionálních potravin.....	50
Graf č. 7: Ochota respondentů zaplatit vyšší cenu za kvalitu výrobku.....	51
Graf č. 8: Přínosy chráněných označení pro firmy.....	51
Graf č. 9: Informovanost o chráněných označeních.....	52
Graf č. 10: Rozdělení respondentů dle pohlaví.....	52
Graf č. 11: Rozdělení respondentů dle věkových kategorií.....	53
Graf č. 12: Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání.....	53

SEZNAM ZKRATEK

CHOP – Chráněné označení původu

CHZO – Chráněné zeměpisné označení

PDO – Protected designation of origin

PGI – Protected geographical indication

SZP – Společná zemědělská politika

TSP – Traditional speciality guaranteed

ZTS – Zaručené tradiční speciality

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I – Žádost o zápis do rejstříku chráněných označení – Jednotný dokument.....	65
Příloha č. II. – Dotazníkové šetření.....	67

PŘÍLOHY

Příloha č. I – Žádost o zápis do rejstříku chráněných označení – Jednotný dokument¹¹⁰

JEDNOTNÝ DOKUMENT

NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin

„“ **Název se NEPŘEKLÁDÁ**

č. ES: **NEPŘEKLÁDÁ se**

CHZO () **CHOP** () Zkratky se překládají

Název

„“ **Název se NEPŘEKLÁDÁ**

Členský stát nebo třetí země

.....

Popis zemědělského produktu nebo potraviny

Druh produktu

Uved'te druh produktu v souladu s přílohou II NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 1898/2006

Popis produktu, k němuž se vztahuje název uvedený v bodě 1

.....

Suroviny (pouze u zpracovaných produktů)

.....

Krmivo (pouze u produktů živočišného původu)

.....

¹¹⁰ *Označení původu a zeměpisná označení Společenství* [online]. Praha : Úřad průmyslového vlastnictví, 2012, 20. 02. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0>>.

Specifické kroky při produkci, které se musejí uskutečnit v označené zeměpisné oblasti

.....

Zvláštní pravidla pro krájení, strouhání, balení atd.

.....

Zvláštní pravidla pro označování

.....

Stručné vymezení zeměpisné oblasti

.....

Souvislost se zeměpisnou oblastí

.....

Specifičnost zeměpisné oblasti

.....

Specifičnost produktu

.....

Příčinná souvislost mezi zeměpisnou oblastí a jakostí nebo vlastnostmi produktu (u CHOP) nebo specifickou jakostí, pověstí nebo jinou vlastností produktu (u CHZO)

.....

Odkaz na zveřejnění specifikace

(čl. 5 odst. 7 nařízení (ES) č. 510/2006)

Příloha č. II. – Dotazník

Dotazníkové šetření

Jmenuji se Veronika Jindrová a jsem studentkou 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií o. p. s., obor Regionální studia.

Ráda bych se na Vás obrátila se žádostí o spolupráci na mé bakalářské práci s názvem „Chráněná zeměpisná označení a označení původu potravin v Evropské unii“. Cílem práce je zjistit povědomí a informovanost spotřebitelů o takto označených potravinách a produktech.

Za tímto účelem si Vám dovoluji předložit dotazník s prosbou o jeho vyplnění. Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění nepotrvá déle než pět minut.

Děkuji Vám moc za spolupráci a Váš čas.

1. Slyšeli jste někdy o pojmech týkajících se specifických systémů jakosti zemědělských produktů a potravin?

- a) ano
- b) ano, ale nezajímám se o tuto problematiku
- c) ne
- d) ne, ale rád bych se něco dozvěděl

2. Znáte pojmy chráněná zeměpisná označení (CHZO/PDO) a chráněná označení původu (CHOP/PGI)?

- a) ano
- b) ano, přesto nevím, co přesně tyto pojmy znamenají
- c) ano, ale nepřikládám jim žádný význam
- d) ne

3. Myslíte si, že takto označené výrobky jsou pro ČR přínosem?

- a) spíše ano
- b) rozhodně ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne
- e) nevím

4. Pokud ano, v čem konkrétně myslíte?

.....
.....

5. Znáte nějaké konkrétní výrobky s tímto označením?

- a) ano
- b) ne

6. Pokud ano, tak jaké?

.....
.....

7. Upřednostňujete při nákupu potravin české, slovenské výrobky nebo regionální potraviny?

- a) spíše ano
- b) rozhodně ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevěnuji tomu pozornost

8. Jste ochotni za kvalitní výrobky zaplatit vyšší cenu?

- a) ano
- b) ne

9. Myslíte si, že se firmám vyplatí takto chránit své produkty?

- a) spíše ano
- b) ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím

10. Myslíte si, že informovanost o takto označených výrobcích je dostačující?

- a) ano, myslím
- b) ne, nemyslím
- c) nevím

11. Uved'te, prosím, Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

12. Do jaké věkové kategorie spadáte?

- a) 18 – 30
- b) 31 – 45
- c) 46 – 55
- d) 56 – 65
- e) 65 – více

13. Vyplňte, prosím, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) středoškolské
- b) středoškolské s maturitou
- c) vyšší odborné
- d) vysokoškolské

Velice děkuji za Váš čas a ochotu vyplnit tento dotazník.